

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Šokis

2

Pianistės Annos Geniušienės rečitalis
„Organum“ salėje

4

Helmuto Šabasevičiaus šokio dienoraščiai

9

„Iš nusidėjėlių didžiausia“
šv. Marija Magdalietė

10

Ukrainos menininkai per karą

12

Kanų festivalio laureatai

Naujas „Kinas“

Yurié Tsugawa ir Yoannas Bourgeois spektaklyje „Laikini sprendimai sustabdytai akimirkai“

D. MATVEJEVO NUOTR.

Šokėją atspindintis žiūrovo kūnas

Festivalis „Naujasis Baltijos šokis“

IEVA TUMANOVIČIŪTĖ

Per kelis mėnesius šiemet išsitususi festivalio „Naujasis Baltijos šokis“ programa išpūdingai prasi-dėjo dar kovo pabaigoje Lietuvoje ilgai lauktu graikų choreografo Dimitrio Papaioannou spektakliu „Transverse Orientation“. Balandį parodytas choreografės iš Pietų Korėjos Eun-Me Ahn darbas „Šiaurės Korėjos šokis“ ir Annos Marijos Adomaitytės kūrinys „Pas de deux“. Didžioji dalis festivalio programos spektaklių, apžvelgiamų šiame straipsnyje, susitelkė gegužės pradžioje. Nepaisant ištęstumo laike, šiųmetė festivalio programa – sugrįžimas į priešpandeminį mastą.

Kanadiečių choreografės Claros Furey spektaklis „Dog Rising“ judesių pasikartojimu siejasi su

Adomaitytės darbu „Pas de deux“. Tik kanadiečių kūrinyje šokėjų judesiai nėra tokie įtempti kaip Adomaitytės spektaklio šokėjų poros kūnai ir dėmesys, sutelktas į klasikinio duetinio šokio dekonstrukciją. Spektaklyje „Dog Rising“ trys šokėjai – Baco Lepage-Acosta, Be Heintzman Hope ir Brianas Mendezas – iš pradžių juda kiekvienas atskirai, paskendę savyje, iš lėto tyrinėdami savo kūną, tarsi risdami iš kiauto. Kintant apšvietimui ir ritmiškai Tomo Furey muzikai, niekada taip ir nesusiliečiantys šokėjų kūnai ima paslaptinai sąveikauti tarpusavyje, kartais pereidami į sinchroniškų judesių kombinacijas ir vėl išsiskirdami. Nesusiliedami ir nesudarydami porų šokėjai juda tuo pačiu ritmu, ilgai kartodami staigius judesius, galiausiai susiliejančius į bendrą kūniškų

malonumų spazmą. Šie spazmuojantys, malonumą patiriantys kūnai, vilkintys ryškių spalvų stilizuotais sportiniais drabužiais, atkartojantys naktinių klubų šokėjų judesius, sukuria ritualą, vedantį į transą. Jame šokėjai skęsta po vieną ir visi kartu, palengva užhipnotizuodami tam pasiduodančius žiūrovus. Be atvangos ritmiškai judėdami šokėjai tarsi išsiveržia iš savo kūno ribų, patirdami svaigų užsimiršimą, susiliejamą su muzika ir kitų šokėjų energija, paslaptinai jausdami vienas kitą ir keisdamiesi pasikartojančiais judesiais.

Kaip šokėja, choreografė Furey pasirodo monospektaklyje „Kai net“. Pirmame MO muziejaus aukšte stebint lėtai judančią, susikaupusią, iki pusės nuogą šokėją,

NUKELTA Į 7 PSL.

Besirengiant šuoliui

Pianistės Annos Geniušienės rečitalis „Organum“ salėje

ALDONA ELEONORA RADVILAITĖ

Fortepijonų salono „Organum“ koncertų salėje gegužės 24 d. įvairios ir solidžios programos rečitalį atliko pianistė Anna Geniušienė, netrukus išvyksianti į XVI Tarptautinį Vano Cliburno pianistų konkursą JAV. Patekti į šį prestižinį renginį bandė 388 pianistai (amžiaus riba – nuo 18 iki 30 metų). Solidi tarptautinė komisija etapais atrinko tik 30 ryškiausių, profesionaliausių dalyvių. Nuostabu, kad tarp jų pateko ir A. Geniušienė, su savo su tuoktiniu Luku Geniušu dabar gyvenanti Lietuvoje.

Konkursas įkurtas 1962 m., pagerbiant įžymų pianistą V. Cliburną, ir vyksta kas ketveri metai. Aukso medalio laimėtojas gaus 265 000 dolerių ir trejus metus galės naudotis vadybininkų paslaugomis, vertinamomis daugiau nei milijonu dolerių. Tai neįkainojama paspartis karjerą pradedantiems pianistams. Birželio 18 d. bus paskelbti konkurso laimėtojai bei specialūs apdovanojimai. Kaip pranešė V. Cliburno konkurso prezidentas Jacques’as Marquisas, šiame renginyje nesvarbi tautybė, kilmė ar etniškumas – svarbu talentas ir profesionalumas. Konkurse smerkiama Kremliaus režimo agresija, palaikoma narsių ukrainiečių drąsa ginant savo šalį.

Anna Geniušienė

ASMENINIO ARCHYVO NUOTR.

Prieš koncerto pradžią „Organum“ salės šeimininkė muzikologė Dalia Tarailaitė-Sverdiolienė jau beveik nuolatiniais koncertų lankytojams ne tik papasakojo apie ryškiausius čia vykusius koncertus, „Bösendorfer“ firmos fortepijoną, kuriuo skambins A. Geniušienė, bet ir įdomiai bei turiningai pristatė vakaro programą, nuoširdžiai bendravo su publika. Buvo galima paaukoti ukrainiečiams, paremiant juos narsioje kovoje.

Įdomu buvo susipažinti su A. Geniušienės artistine asmenybe, jos pasirengimu nepaprastai atsakingam konkursui, kurio repertuaro dalį pianistė atliko koncerte. Labai įdomiai nuskambėjo Johannes Brahms Keturios baladės, op. 10. Buvo juntama pianistės branda, maksimalus susikaupimas, tarsi žiniuonės hipnotizavimas rafinuota interpretacija lėtose pjesėse d-moll, D-dur (abi *Andante*) ir B-dur

(*Andante con moto*). Labai veržliai, gyvybingai suskambo trečioji baladė b-moll (*Intermezzo. Allegro*).

Nustebino itin temperamentingai, uždegančiai charakteringai atliekama Bėlos Bartoko Sonata (Sz. 80). Pirmoje (*Allegro moderato*) ir trečioje (*Allegro molto*) dalyse nuostabą kėlė ypač greitai tempai, žaibiška reakcija į sudėtingus virtuosinius darinius, didžiulis profesionalumas. Įdomiai, išraiškingai ir spalvingai nuskambėjo antra Sonatos dalis (*Sostenuto e pesante*). Neabejoju, kad tokia įtraukianti, uždeganti ir ryškiai virtuoziška interpretacija turėtų patikti konkurso komisijai.

Antros koncerto dalies programos atlikimas sukėlė įvairių minčių. Ludwigo van Beethoveno 7 Bagatelės, op. 33, pianistės buvo kruopščiai išanalizuotos, kiekviena detalė išdailinta. Greitesnių tempų pjesės skambėjo veržliai, grakščiai. Kilo mintis, gal būtų dar geriau, jei bagateles pianistė traktuotų kiek paprasčiau, atviriau, ne taip intymiai.

Itin virtuosinė Ferenco Liszto Parafrazė *Danza sacre* ir *Duetto finale* Giuseppe’ės Verdi operos „Aida“ temomis (S. 436) man pasirodė taip pat kiek per švelni, per daug detaliizuota. Skambinant svarbiausias temas ir melodijas, kurios apipintos ypač greitais smulkių natų vėriniais, šie atrodė lyg bespalviai, be tembro.

Pianistės pirštai lakstė nepaprastai greitai, bet nepajutau Liszto virtuosinei muzikai būdingo blizgesio, sumanymo užmojo, kūrinio formos vientisumo. Tiesa, sunku aprėpti tokio pobūdžio muzikinių perdirbinių formą. Šiuo atveju atrodė, kad Anna labiau norėjo atskleisti kūrinio lyrinę dvasią.

Sergejaus Prokofjevo Sonata Nr. 8, op. 84, – labai sudėtinga visais atžvilgiais. Atsimenu, kaip ryškiai, stulbinančiai šią Sonatą skambino Sviatoslavas Richteris, padaręs įspūdį visam gyvenimui. Ryškus, vyriškas temperamentas, audringa ir mąsli interpretacija. Ilgai tuomet netilo ir šio kūrinio muzikinės kalbos naujumo aptarinėjimas. Tai buvo pirmas Prokofjevo Sonatos atlikimas. A. Geniušienės traktuotė apgalvota, išanalizuota, bet atrodė šiek tiek sukaustyta. Finalinė dalis *Vivace* blizgėjo užtikrintumu, greičiu, užsidegimu. Kilo mintis, kad gal vertėtų ir lėtas, ir greitas dalis skambinti laisviau, suteikti muzikai daugiau erdvės. Galbūt konkurse taip ir bus, o šiame koncerte buvo juntamas Annos jaudulys, didelis susikaupimas atliekant tokius skirtingus ir solidžius opusus.

Šiai nepaprastai talentingai ir darbščiai pianistei norisi palinkėti ištvermės ir didžiulio pasitikėjimo savo jėgomis.

Gražioji Magelonė ir istoriškumo klausimas

Romano Kudriašovo ir Alexanderio Paley koncertas „Organum“ salėje

JONĖ PUNYTĖ-SVIGARIENĖ

Gegužės 23 d. „Organum“ koncertų salėje skambėjo Johanesso Brahms „Gražioji Magelonė“ („Die schöne Magelone“), op. 33. Tai vienintelis kompozitoriaus vokalinis ciklas, tęsiantis Franzo Schuberto „Gražiosios malūnininkės“ („Die Schöne Müllerin“) ir „Žiemos kelio“ („Die Winterreise“) tradicijas. Sukurti monumentalų 15 dainų ciklą kompozitorių įkvėpė Johanno Ludwigo Tiecko, vieno iš romantinio romano žanro pradininkų, kūrinys „Gražiosios Magelonės ir Provanso grafo Peterio meilės istorija“, išleistas 1797 metais. Romanas parašytas dažna ankstyvojo romantizmo maniera, derinant prozą su poezijos posmais. Muziką Brahmsas rašė poetinei kūrinio daliai, o prozos intarpai tarp dainų kuria siužeto vientisumą.

Viduramžių pasakos ašis – Meilė. Naivi, nedrąsi, tyra, trykštanti džiaugsmu, aukštinti, dievinanti

Alexander Paley

ORGANIZATORIŲ NUOTR.

meilė, išgyvenama riterio, jo mylimosios ir trumpam pasirodančios egzotiškos viliokės Sulimos. Tai platus jausmų išraiškos spektras, susipinantis su senovės riterių legendomis, nuotykių troškimu, vadinėmis dramomis ieškant savojo „aš“, neviltimi, resignacija bei kova dėl savo laimės. Tikėtina, kad jaunasis Brahmsas, kurdamas šį ciklą, ne tik žavėjosi viduramžių istorija,

bet ir matė joje savo asmeninių išgyvenimų atspindį.

Šis ciklas, kaip ir daugelis Brahms opusų, iš atlikėjų reikalauja ištvermės, meninės brandos, techninio meistriškumo ir interpretacinių subtilybių išmanymo. Visa tai scenoje tądien demonstravo baritonas Romanas Kudriašovas ir pianistas Alexanderis Paley, šio ir kitų Brahms kamerinei muzikai skirtų koncertų „Organum“

salėje iniciatorius. Muzikams scenoje talkino skaitovė Žygimantė Elena Jakštaitė, skaičiusi Giedriaus Prunskaus iš vokiečių kalbos išverstą ir sutrumpintą romano tekstą. Dainų tekstų vertimai (taip pat G. Prunskaus) buvo pateikti koncerto buklete.

Tą vakarą stipriai intrigavo dar vienas netikėtas veiksnys – scenoje besipuikuojantis gražuolis fortepijonas, 1863 m. sumeistraitas berlyniečio Theodoro Stoeckerio. Pasakodamas apie instrumentą „Organum“ savininkas Dainius Sverdiolas pabrėžė, kad autentiškas, vis dar naudoti tinkamas, pusantro šimtmečio skaičiuojantis fortepijonas mus nukelia ne tik į Brahms laikus, bet tiksliai į „Gražiosios Magelonės“ radimosi procesą, trukusį aštuonerius metus: nuo 1861-ųjų iki 1869-ųjų.

Šis instrumentas laikytinas ankstyvučiu fortepijonu (*Hammerflügel*), nes, palyginti su moderniais instrumentais, turi keletą esminių mechanikos reguliavimo ir konstrukcinių skirtumų. Senųjų

Romanas Kudriašovas

M. GOLUBICKAITĖS NUOTR.

instrumentų grįžimo į koncertų sales istorijos pradžia siekia tarpukarį ir sietina su garsiu atlikėju – Wandos Landowskos, Arnoldo Dolmetscho, Augusto Wenzingerio – pavardėmis. XX a. antroje pusėje autentiškumo judėjimas suklestėjo, steigėsi muzikos kolektyvai, mokslo centrai, imta leisti speciali literatūra.

NUKELTA I 3 PSL.

Lyg nužengusi nuo freskos

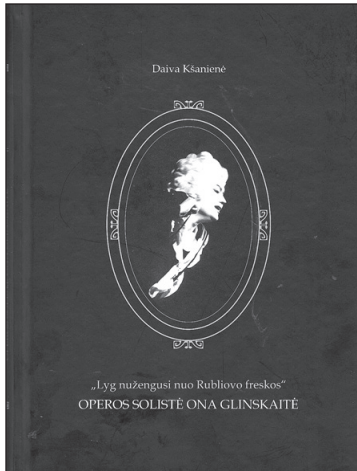
Daivos Kšanienės monografija apie dainininkę Oną Glinskaitę

RITA ALEKNAITĖ-BIELIAUSKIENĖ

Gegužės 18 d. Vilniaus apskr. Adomo Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje grupelė žmonių susirinkusiesiems pristatė Mažosios Lietuvos muzikinės kultūros istorijos tyrėjos, muzikologės prof. dr. Daivos Kšanienės monografiją „Lyg nužengusi nuo Rubliovo freskos. Operos solistė Ona Glinskaitė“ (Klaipėdos universitetas, 2021, 282 p.). Popietę vedė antrąjį knygos leidimą rėmęs germanistas dr. Antanas Zamackas-Svolkeris. Ačiū jam, nes dėl mažo pirmojo tiražo, informacijos stokos ir Klaipėdos „tolumo“ knygos nebūčiau turėjusi, o ir visuomenė nebūtų apie ją sužinojusi. Greta kitų dainininkams skirtų leidinių Lietuvoje ši knyga – turiningiausia.

Popietėje dainavo Dainius Puišys, buvę Onos Glinskaitės mokiniai Audrius Rubežius ir Igoris Bakanas, LMTA studentė Augustė Andrijauskaitė. Akompanavo Virginija Blotnienė ir Narinė Steponian. Knygos fragmentus skaitė Dalia Jankauskaitė.

Susitikimo su būsimais skaitytojais laukė ne tik knygos autorė, bet ir herojė – aristokratiško stoto dama, kunigaikštytė Ona Glinskaitė. Taip, nesuklydau. Su mokslininkės tikslumu, patikimų šaltinių nuorodų gausa, pagarba istorijai knygos autorė atskleidė įtakingos kunigaikščių Glinskių giminės istoriją, įvairias didikų ryšių aplinkybes, istorinius įvykius ir, aišku, žmonių paveikslų eskizus. Ispūdingi dokumentais patvirtinti faktai. Genealoginiame medyje matome Krymo emyrą, Užnieprės žemių valdovą, karvedį, diplomatą, šalies valdovą. O. Glinskaitė – vienos seniausių

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės, Lenkijos Karalystės ir Maskvos Didžiosios Kunigaikštystės giminių – kunigaikščių Glinskių – palikuonė.

D. Kšanienė pasakojo susižavėjusi operos solistės O. Glinskaitės kūrybos ir gyvenimo istorija, tomis paslaptimis, kurių pagrindimą dar reikėjo surasti, nes dainininkė savo archyvo nesukaupė. Kaip ir koncertų programų, recenzijų, kitokių spaudinių, pasakojimų, atsiminimų. Tačiau monografijos autorė Lietuvos ir Sankt Peterburgo Marijos operos teatrų archyvuose rado įdomių dokumentų, leidusių dėmesingiau pažvelgti ir į platesnius istorijos bei muzikinės kultūros kontekstus.

Monografiją sudaro septyni skyriai, autorės žodis, pateikiama literatūra ir faktų, iliustracijų šaltiniai, reziumė rusų kalba, pavardžių rodyklė. D. Kšanienė rėmėsi ir pačios knygos herojės pasakojimais. Juose, kalbintų bendraamžių, bendradarbių prisiminimuose atsiskleidė ne tik genealogijos įdomybės, šeimos gyvenimo niuansai, kelio į muziką ypatumai, atsitiktinumą vaidmuo

profesijoje, bet ir mokytojo Algio Šmito, Kauno J. Gruodžio aukštesniosios muzikos mokyklos vokalo pedagogės Alinos Andriuškevičienės, Sankt Peterburgo N. Rimskio-Korsakovo konservatorijos profesorės Natalijos Bolotinos ir kitų pedagogų reikšmė. Knygoje ši konservatorija prisimenama kaip namai, išugdę didelį būrį lietuvių menininkų (minėtini Česlovas Sasnauskas, Mikas Petrauskas, Konstantinas Galkauskas, Jurgis Karnavičius, dainininkai Vladislava Grigaitienė, Juozas Babravičius, Aleksandras Kutkus (Kutkauskas) ir kt., pokario muzikai Jonas Aleksa, Margarita Dvarionaitė, Juozas ir Stasys Domarkai, įvairūs muzikantai, gynę disertacijas, stažavęsi pas žymius atlikėjus, muzikologus, kompozitorius). Tarp artimesnių O. Glinskaitei – Juozas Domarkas, obojininkė Rita Hiksaitė-Šniukienė, atėjusi ir į popietę pasveikinti studijų laikų draugės.

D. Kšanienė primena įsimintinus Peterburgo operos teatre dainavusių Kipro Petrausko, Valentino Adamkevičiaus, Jono Jocio vaidmenis, kitus muzikus. Dideliame būryje sopranų „nelengvą kovą už būvį Ona „kovojo“ garbingai: talentu, pasiaukojamu darbu ir meile muzikai...“ – rašo monografijos autorė. Turiningą menininkės istoriją ji perteikia gražia kalba, intriguojančiai ir dalykiškai. Knyga unikali ir retais menininkų autografais.

Mane O. Glinskaitės asmenybė intrigavo. 8-ajame dešimtmetyje disertacijos ir darbiniais klausimais tekdavo dažnokai lankytis tuomečiame Leningrade (dabar Sankt Peterburgas) ir, aišku, prieš sėdant į vakarinį traukinį dar būdavo galimybė pamatyti spektaklį. Marijos

teatre teko girdėti ir puikiai Lizos vaidmenį Piotro Čaikovskio operoje „Pikų dama“ sukūrusią O. Glinskaitę. Gražus balsas, lygus visuose registruose, šviesus ir lakus. Neperspastu dramatiškumu dainininkė žavėjo finalinėje scenoje. Pradėjusi nuo lyrinio soprano partijų – Paminos, Mikaelos – sėkmingai dainavo Aidos, Elizabetės, Leonoros, Amelijos vaidmenis Giuseppe's Verdi operose, Elžą Richardo Wagnerio „Lohengrine“, sudėtingą Jaroslavnos partiją Aleksandro Borodino operoje „Kunigaikštis Igoris“ ir kitas.

Monografijoje ne iš nuogirdų, bet išsamiai susipažinus, profesionaliai ir patraukliai analizuojami O. Glinskaitės sukurti vaidmenys. Greta kitų faktų ir refleksijų skaitome apie Margaritos triumfą Charles'io Gounod „Fauste“ 1968 m. Charkove vykusiam Antrajame jaunųjų operos solistų festivalyje. Tuosyk Marijos teatrui solistė atstovavo drauge su Jevgenijumi Nesterenka, Irina Bogačiova, o „arijas teko kartoti vėl ir vėl...“ Pateikiamas platus žvilgsnis ir į O. Glinskaitės gastroles užsienio šalyse, koncertus, reikšmingus partnerius. Daug pasakanti kad ir tokia Ludwigo van Beethoveno Devintojoje simfonijoje dainavusios monografijos herojės frazė: „Daugybę metų buvau vienintelė soprano partijos atlikėja šioje simfonijoje. Kūrinį teko dainuoti su dirigentais Howardu Michaeliu (JAV), Horstu Försteriu (Vokietija), Kurtu Sanderlingu (Vokietija) Arvidu Jansonu (Estija), Juozu Domarku.“ Primadonų šis teatras turėjo nemažai. Tačiau net ir legendinis dirigentas Jevgenijus Mravinskis į reikšmingus įrašus kviesdavo būtent O. Glinskaitę.

Ona Glinskaitė (Pamina) W.A. Mozarto operoje „Užburtoji fleita“.

O. GLINSKAITĖS ASMENINIO ARCHYVO NUOTR.

Ši knyga – ne vaidmenų statistika. Joje glaudžiai siejasi asmeninio gyvenimo įvykiai ir kūrybiniai siekiai, žmonių santykių paralelės. Kalbėdama apie knygą tokio tikslo teigė siekusi ir autorė. Skaitytojai gali džiaugtis.

1985 m. baigusi sėkmingai susiklosčiusią karjerą viename garsiausių pasaulio teatrų, O. Glinskaitė Vilniuje nepasirodė. Buvęs LNOBT direktorius Vytautas Laurušas įvairiais būdais stengėsi privilioti ją į Lietuvą. Tačiau sėkmingos karjeros Sankt Peterburge nenorėjusi nutraukti dainininkė sugrįžo tik tada, kai dukrelę Ireną reikėjo leisti į lietuvišką mokyklą, o sceninė patirtis jau leido pradėti aktyvią pedagogės veiklą. Dabar kultūros gyvenime kelią skinasi Klaipėdos universiteto Menų fakultete išugdyti O. Glinskaitės mokiniai, o ji teberodo jaunajai kartai aristokratiškumo, inteligencijos, aukštos moralės ir atsidavimo menui pavyzdį.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

Garsūs autentiško atlikimo krypties atstovai yra Davidas Munrow, Noah Greenbergas, Gustavas Leonhardtas, Nikolausas Harnoncourtas ir kt. XXI a. pradžioje istoriškai pagrįstos interpretacijos bumas kiek atslūgo, imta ją vertinti kritiškai, polemizuoti.

Gegužės 23 d. koncerto klausytojai netikėtai tapo būtent istoriškai pagrįsto muzikos atlikimo liudininkais ir gavo progą pasvarstyti: ar atlikėjai turėtų ieškoti autentiškumo pasitelkdami senuosius instrumentus, ar vis dėlto siekti tobulybės, naudodami naujus, plačių galimybių instrumentus? Viena vertus, istorijos dvelksmas skatina klausytojo fantaziją, suvokiant, kad girdime galbūt Brahmo pirštų prisilietimus jutusį instrumentą. Kita

„Stoecker“ fortepijonas

D. MATVEJEVO NUOTR.

vertus, tiek metų skaičiuojantis fortepijonas netobulai dera, pianistas priverstas kautis su nelygia klaviatūra, stringančiais klavišais,

gana siaura dinamine amplitude: *pp* epizoduose vietoj užburiančios lopšinės liūliavimo girdime plaktukėlių ir dempferių bildesius, o dainų

kulminacijose ar finaliniuose *ff* epizoduose Brahmo akordikos jėga įtikina ne tiek instrumento skambesiu, kiek A. Paley artistikumu ir įtaiga. Gerai žinant muzikos kūrinio tekstą, galima sekti pianisto atlikimo sumanymą ir įvertinti, kiek pastangų jam kainavo rezultatas. Bet ar instrumentas išties sukūrė ypatingą garsinį pasaulį, nukeliantį klausytoją į Brahmo laikų namų muzikavimo erdvę? Ar Brahmo muzika šiuo instrumentu atsiskleidė visa savo įtaigos jėga? Atsakymai, ko gero, prieštaringi. Beje, būtų įdomu palyginti tų pačių atlikėjų „Gražiosios Magelonės“ atlikimą „Organum“ salėje su „Bösendorferiu“.

Inteligentiškas, išraiškingas Romano Kudriašovo baritonas žavėjo intelektualia interpretacija. Dainininkas balso neforsavo, leido klausytojams mėgautis vokišku *Lied* žodžiu, puikiai tartimi ir taisyklingai

sudėliotais loginiais teksto akcentais. Kelios dainos, pasižyminčios ypač ilgomis frazėmis, galėjo būti atliekamos kiek judriau, leidžiant dainininkui sklandžiau frazuoti. Galbūt lėtesnis tempas buvo nulėmtas fortepijono specifikos, norint išgauti instrumento replikų ekspresiją.

Norisi pagirti nuostabaus balso tembro skaitovę Ž. E. Jakšaitę, nuširdžiai ir dinamiškai pasakojusią klausytojams istoriją apie gražuolės princesės ir šaunaus riterio meilę bei nuotykius, ir palinkėti atrasti lėtesnio, svajingesnio senovinės pasakos sekimo žavesį, pristabdžius pašėlusią XXI a. laiko tėkmę.

Džiugu vėl išgirsti nuostabią Brahmo „Gražiosios Magelonės“ muziką ir sykiu gauti galimybę, lyg žymiausiose pasaulio koncertų salėse, įvertinti istoriškai pagrįsto atlikimo ir muzikavimo šiuolaikiniais instrumentais prieštara.

Šokio dienoraščiai

Balandžio pabaiga ir gegužė

HELMUTAS ŠABASEVIČIUS

Balandžio 26 d.
„Kitas pasaulis“

Marija Simona Šimulynaitė – jauniausia choreografė, išmananti klasikinio baleto leksiką ir galinti ja remtis savo choreografiniuose darbuose. Nors jos vadovaujamas Baltijos baleto teatras (BBT) kuria įvairių žanrų spektaklius, kuriuose derinamos įvairios stilistinės priemonės, nemažai juose dalyvaujančių įvairių kartų šokėjų turi ir klasikinio baleto artisto išsilavinimą (nuo žinomo Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro (LNOBT) solisto Igorio Zaripovo iki prieš porą metų baleto artisto diplomą gavusio Pijaus Ožalo), ir choreografė stengiasi atskleisti jų šokio technikos galimybes. Spektaklis „Kitas pasaulis“ pagal grupės „Depeche Mode“ muziką – seniausias BBT repertuare, pradėjęs jo, kaip nepriklausomo šokio teatro, istoriją 2010-aisiais. Lietuvos rusų dramos teatre parodytas atnaujintas spektaklis skatino galvoti ir apie šokio kūrinių senėjimo problemas, ir apie choreografės braižo ypatumus. Režisūriniiais ir choreografiniais sprendimais nesiekta stilistinio vientisumo, tačiau estetinio nenuoseklumo strategija, pastaraisiais dešimtmečiais dažnai naudojama tiek teatro, tie šokio spektakliuose, nesukūrė savito ir įtaigaus organizmo – spektaklis labiau priminė atskirų muzikinių epizodų rinkinį ar koncertą, kurio sąsajos su Haruki Murakami pasauliu pasirodė paviršutiniškos, o vizualiniai sprendimai (kostiumai, vaizdo projekcijos, šviesos) – pernelyg ekscentriški. Šiuo spektakliu su scena atsisveikino Žilvinas Beniuševičius – baleto artistas, choreografas ir pedagogas.

Gegužės 2 d.
Padėkos koncertas

Rusijos pradėtas karas Ukrainoje sustabdė šalies kultūrinį gyvenimą, išblaškė menininkus, sukėlė jiems neįsivaizduojamą psichologinį stresą. Keliolika vaikų, kurie Ukrainoje mokėsi muzikos ir baleto, rado prieglobstį Vilniuje, o Nacionalinė M.K. Čiurlionio menų mokykla suteikė jiems galimybę tęsti studijas, kurios ugdat menininką negali būti nutrauktos. Šokio teatre ukrainiečių mokinių surengtas Padėkos koncertas leido susipažinti su talentingais vaikais – būsimaisiais muzikais, bet daugiausia – baleto artistais, pristačiusiais įvairių klasikinių variacijų ir šiuolaikinių kompozicijų programą, kurią parengti padėjo kartu atvykusi mokytoja ir repetitorė Margarita Dušakova. Sujaudino paskutiniai koncerto epizodai – „Mes vieningi“ pagal

Sviatoslavo Vakarčuko muziką (choreografė – moksleivė Darina Derbal) ir „Mes esame“ pagal Jurijaus Ševčenkos muziką, kurį pastatė Martynas Rimeikis, o šoko Olesia Šaitanova. Abu šiuos kūrinius sujungė tikėjimas ir viltis, kurie stebina ir įkvepia sekant ryžtingą ukrainiečių kovą.

Gegužės 3 d.
„Dog Rising“

„Žiauriai geras!“ – išgirdus šią trumpą repliką „Menų spaustu-vės“ drabužinėje festivalio „Naujas Baltijos šokis“ spektakliui „Dog Rising“ pasibaigus, apėmė pavydas tiems jauniems žmonėms, kurie dar tik kaupia savo estetinių patirčių bagažą ir turi galimybę džiaugtis pirmaisiais kontaktais su pačiais įvairiausiais kūriniais, lyginti juos ir dėliotis prioritetus. Prisiminus Praną Vaičaitį, ilgėjančiuose gyvenimo saulės šešėliuose choreografiniai šio kūrinio sprendimai atrodė pernelyg mechaniški, tai, kas turėjo hipnotizuoti, kėlė nuobodulį, atrodė įstrigę laike, trukdė prasiveržti jausmams, be kurių kontaktas su meno kūriniu (bent jau kai kam) negali būti visavertis. Įvairiose srityse dirbančios kanadietės menininkės Claros Furey kūrinyje dėmesį atkreipė šokėjų energija, išradingi šviesų sprendimai, sukūrę abstrakčią besikeičiančių sceninio vaizdinio spalvų dramaturgiją.

Gegužės 5 d.
„Signuifin“

Prieš dvidešimt šešerius metus pirmą kartą surengtas festivalis „Naujas Baltijos šokis“ gerokai pranaoko pavadinime nurodytas erdves – šiais metais buvo proga susipažinti net su Vakarų Afrikos šiuolaikinio šokio kultūra. Choreografo Amalos Dianoro trupės spektaklis „Signuifin“ – bendras Malio, Burkina Faso ir Senegalo šokio kūrėjų bei šokėjų darbas. Jį jungia akivaizdus ryšys su tradicine šio regiono kultūra, kurią tikriausiai reikėtų labiau pažinti, norint tinkamai suvokti spektaklį. Jame naudojami vokaliniai, interaktyvūs tekstiniai elementai neužgožė rituališko, ritmiško, ypatinga plastikos ir garso pajauta pasižyminčio plastinio prado, nors stilizuoti balti atlikėjų kostiumai su abstrakčiais geometriniais juodais ir raudonais motyvais kūrinių traukė į europietiškos sceninės kultūros lauką.

Gegužės 6 d.
Baleto skyriaus moksleivių kompozicijų vakaras

Jau kurį laiką M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyrius ne tik moko šokti, bet ir skatina moksleivius kurti choreografiją, taip pat kviečia į savarankiškos kūrybos

koncertus. Šiais metais irgi parengtas dviejų dalių koncertas. Konsultuojami mokytojų Linos Puodžiukaitės-Lanauskienės, Giedrės Zaščižinskaitės, Vytauto Brazdylio ir Erikos Vizbaraitės-Vaičiulienės, moksleiviai pristatė 44 darbus, sukurtus remiantis klasikinio baleto ir šiuolaikinio šokio principais. Šokio kūrimo malonumą pajuto net penktos klasės mokiniai, parodę netrumpą epizodą „Fauna“, kuriame charakteringais judesiais stengėsi perteikti įvairių gyvūnų knibždančių pasaulį. Kūrėjai daugiausia buvo ir atlikėjai, tačiau kelis epizodus moksleiviai sukūrė ir savo bendramoksliams. Tris kūrinius pristatė dvyliktokė Emilija Stasiūnaitė, kartu su moksleiviais lietuviais šoko ir ukrainietė Darina Derbal. Prie Baleto skyriaus moksleivių prisidėjo ir Muzikos skyriaus auklėtinė Sofija Varkulevičiūtė, kartu su Adrianu Klimaševskiu sukūrė ir pašokę nuotainingą „Rendez-Vous“ (abu mokosi vienuoliktroje klasėje).

Gegužės 8 d.
„Carmina Burana“

Daugelio žmonių iš Lietuvos ir Ukrainos pastangų bei darbo pareikalavo Charkivo Mykolos Lysenko nacionalinio akademinio operos ir baleto teatro gastrolės, vykusios beveik visą gegužę įvairiuose Lietuvos miestuose. Kai kuriuose jų buvo rodomi ir baleto koncertai, kuriuos būtų buvę įdomu pamatyti. Tačiau susipažinti su Charkivo baleto trupe galimybių turėjo ir vilniečiai – dviejų dalių koncerte, kuriame skambėjo muzikiniai kūriniai ir operų ištraukos (tarp jų – Lietuvos ir Ukrainos solistų bei charkiviečių choro atliekama Ūdrio daina iš Vytauto Klovos operos „Pilėnai“), buvo dvi nemažos Aramo Chačaturiano baleto „Spartakas“ ištraukos bei *adagio* iš baleto „Pandoros paslaptys“ pagal Richardo Wagnerio muziką (choreografė Anonina Radijevska). Antroje vakaro dalyje parodytas viena-veiksmis spektaklis „Fortūnos ratas“ pagal Carlo Orffo kantatą „Carmina burana“. Tai choreografės Allos Rubinos darbas, o vaizdinius pavidalus jam suteikė dailininkė Nadežda Švec, scenos gilumoje ant pakylų įkurdinusi amžiną Fortūnos ratą. Jo fone veikia spektaklio personažai – Angelas ir Velnias, Karalius ir Elgeta, kuriems likimas dalina ir iš kurių atima karūnas, Juokdarys, pavasario pergalę simbolizuojanti Flora, taip pat ir įspūdinga Apskraudusi gulbė.

Gegužės 10 d.
„Esybė“

Dar vienas susitikimas su Kauno šokio teatru „Aura“ įvyko „Menų spaustuvės“ Juodojoje salėje, kurioje

Scena iš Charkivo Mykolos Lysenko nacionalinio akademinio operos ir baleto teatro baleto „Spartakas“
M. ALEKSO NUOTR.

M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyriaus moksleivių kompozicijų vakaras
S. ZLUNITSYNOS NUOTR.

pristatytas naujausias šios trupės darbas – spektaklis „Esybė“, sukurtas japonų choreografo Ryu Suzuki. Užsitęsusi pradžia (spektaklis gali vėluoti, bet nebūtina versti salėje susirinkusių žiūrovų klausytis bukinančios muzikos) suformavo tam tikras išankstines nuostatas „Esybės“ atžvilgiu, nes kūrėjų arogancija ir nesiskaitymas su žiūrovais yra bruožas, sumenkinantis net vertingiausius meninius sprendimus. „Auros“ šokėjai žinomi kaip stiprios, techniniu požiūriu puikiai pasirengusios individualybės, galinčios įgyvendinti sudėtingus sumanymus, papildyti juos savo kaip atlikėjų indėliu. „Esybėje“ šokėjai kuria choreografines situacijas vienas su kitu ir su kitokios prigimties būtybėmis – lėlėmis, bet trūkčiojantis spektaklio tempas, iki galo neartikuliuoti choreografiniai ir režisūriniai akcentai padarė spektaklio, kurį dar būtų galima redaguoti, įspūdį.

Gegužės 24 d.
„La CALASH La Latin-LT“

Po pietų – ekskursija po parodą „Baroko skulptūros mistika: Johanas Georgas Pinzelis ir kiti XVIII a. Lvovo meistras“ Valdovų rūmuose, stebint laužytose klostėse įsisupusių skulptūrinių šventųjų įmantrų šokį, vakare – naujas Šeiko šokio teatras barokišku pavadinimu „La CALASH La Latin-LT“, kurį pastatė danų choreografas Palle Granhøjus, jau nebe pirmą kartą dirbantis su klaipėdiečiais šokėjais. Pačioje spektaklio pradžioje – dar viena asociacija su XVIII a. skulptūra. Į vieną eilę išsirikiavę dešimt šokėjų nebyliai mimikuoja lyg Franzo Xavero Messerschmidto *Charakterköpfe* – skirtingas ir dažniausiai

trikdančias emocines būsenas veido išraiškomis perteikiantys skulptūriniai personažai. Spektaklio koncepciją lemia dviejų skirtingų šokio formų – sportinio, siejamo su fasadine žvalių šypsenų ir vietoje nenustygstančio kūno kultūra, ir šiuolaikinio, suvokiamo kaip prasminga, gili emocinė ir intelektualinė veikla, derinimas plastiniame, vaizdiniame ir prasminiame kontekstuose. Toks principas lemia komiškas situacijas, tačiau pasirodė, kad spektaklis būtų konceptualesnis ir įtaigesnis, jei šokėjai savo intonacijomis ir utriruotais judesiais stengtųsi mažiau juokinti žiūrovus.

Gegužės 25 d.
„Laikini sprendimai sustabdytai akimirkai“

Didžiausios šių metų festivalio „Naujas Baltijos šokis“ dovanos – susitikimai su graiko Dimitrio Papaioannou ir prancūzo Yoanno Bourgeois kūryba. Festivalį atidaręs Papaioannou „Transverse orientation“ – sudėtingas „pilnametražis“ spektaklis, o uždarę Bourgeois „Laikini sprendimai sustabdytai akimirkai“ – konpektynesnis kūrybinių menininko principų pristatymas, nepretendavęs kurti vientiso prasmnio ir estetinio naratyvo. Nepaisant to, trijų dalių fizikos šokio „spektaklis“ šalia stebinančio technicizmo ir virtuoziškumo skleidė ir emocinę energiją, palikusią erdvės mikroistorijoms (tegul ir kiekvieno žiūrovo individualiai susigalvotoms) apie žmogaus (dviejų žmonių) vietą fizinių dėsnių valdomame pasaulyje ir jo (jų) siekį tuos dėsnius pažinti bei pasitelkti tam, kad būtų perteiktos metafizinės idėjos.

MUZIKA KURIA PASAULĮ

06 LIETUVOS NACIONALINĖS
4-28 FILHARMONIJOS DIDŽIOJOJE SALĖJE

Birželio 4 d., šeštadienį, 19 val.

Vilniaus festivalio pradžios koncertas

Muzikos viršūnių susitikimas Vilniuje

LIETUVOS NACIONALINIS SIMFONINIS ORKESTRAS
OSLO FILHARMONIJOS CHORAS (Norvegija)
Solistas YEKWON SUNWOO (fortepijonas, Pietų Korėja)
Solistai VERA TALERKO (sopranas), MARIANNE BEATE KIELLAND
(mecosopranas, Norvegija), JUOZAS JANUŽAS (tenoras),
HÅVARD STENSVOLD (bosas, Norvegija)
Dirigentas MODESTAS PITRĖNAS
F. Chopin, W. A. Mozart

Birželio 7 d., antradienį, 19 val.

Dar apie Beethoveno genijų. Antti Siirala, Vassilis Christopoulos ir LKO

LIETUVOS KAMERINIS ORKESTRAS
Solistas ANTTI SIIRALA (fortepijonas, Suomija)
Dirigentas VASSILIS CHRISTOPOULOS (Graikija)
G. Rossini, L. van Beethoven, F. Mendelssohn

Birželio 10 d., penktadienį, 19 val.

Ne tik Godowsky. Mūza Rubackytė ir Dmitri Makhtin

MŪZA RUBACKYTĖ (fortepijonas; Lietuva, Prancūzija, Šveicarija)
DMITRI MAKHTIN (smuikas, Olandija)
J. Brahms, L. Godowsky, K. Szymanowsky

Birželio 12 d., sekmadienį, 19 val.

Dangiškoji skraistė

KLAIPĖDOS KAMERINIS ORKESTRAS
ŠIAULIŲ KAMERINIS ORKESTRAS „CAMERATA SOLARIS“
Solistas MINDAUGAS BAČKUS (violončelė)
V. Čepinskis, J. Tavener

Birželio 15 d., trečiadienį, 19 val.

Bacho apoteozė. Andrius Žlabys

ANDRIUS ŽLABYS (fortepijonas; Lietuva, JAV)
J. S. Bach

Birželio 17 d., penktadienį, 19 val.

Veidrodžių kambarys. Emiliano Gonzalez Toro, Anders Dahlin, „I Gemelli“

Baroko ansamblis I GEMELLI (Prancūzija)
Solistai: EMILIANO GONZALEZ TORO (tenoras, Šveicarija),
ANDERS DAHLIN (tenoras, Švedija)
V. Calestani, F. Turini, B. Marini, A. Falconieri, D. Castello,
N. Sabbatini ir kt.

Birželio 19 d., sekmadienį, 19 val.

Premjeros laukimas. Sergej Krylov, LKO ir „Giunter Percussion“

LIETUVOS KAMERINIS ORKESTRAS
Solistas ir dirigentas SERGEJ KRYLOV (smuikas)
Ansamblis GIUNTER PERCUSSION
Ž. Martinaitytė, N. Campogrande, G. Bizet-R. Ščedrin

Birželio 22 d., trečiadienį, 19 val.

Pasaulinės šlovės baritonas Thomas Hampsonas dainuoja ir diriguoja Gustavą Mahlerį

LIETUVOS NACIONALINIS SIMFONINIS ORKESTRAS
Solistas ir dirigentas THOMAS HAMPSON (baritonas, JAV)
G. Mahler

Birželio 28 d., antradienį, 19 val.

Kelias į žvaigždes. Charles Dutoit, María Dueñas ir LNSO

LIETUVOS NACIONALINIS SIMFONINIS ORKESTRAS
Solistė MARÍA DUEÑAS (smuikas, Ispanija)
Dirigentas CHARLES DUTOIT (Šveicarija)
O. Respighi, F. Mendelssohn, C. Debussy, I. Stravinskij

Festivalio rengėjai turi teisę keisti koncertų programas ir jų atlikėjus.

Festivalio rengėjai:

Partneriai:

Vilniaus
festivalio 2022
programa

Pirmiausia reikia gerai pažinti kūną

Pokalbis su šokėja Viktorija Zobielaite

IGNAS ZALIECKAS

Baigusi šiuolaikinio šokio studijas Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje Viktorija Zobielaite pradėjo šokti Šeiko šokio teatre. Dirbo su įvairiais Lietuvos ir užsienio choreografais: Agnija Šeiko, Aira Naginevičiūte-Adomaitiene, Vyčiu Jankausku, Rachidu Ouramdane'u, Claude'u Brumachonu, Benjaminu Lamarche'u, Samueliu Mathieu, Alexandra Pirici ir kt. Šoko tokiuose spektakliuose kaip „La CALASH La Latin-LT“ (choreografas Palle Granhøjus, 2022), „Kill, Baby, Kill“ (choreografė Inga Kuznecova, 2021), „Audros akis“ (choreografas Rachidas Ouramdane'as, 2021), „Boléro-Extended“ (choreografas Granhøjus, 2019), „Pareiškiu – Brandir“ (choreografas Albanas Richardas, 2018) ir kt.

Nemažą jūsų kūrybinio kelio dalį sudaro darbas su prancūzų choreografais ir studijos Liono konservatorijoje. Kokią įtaką ši kultūra padarė jūsų šokio suvokimui?

Pirmas artimas susitikimas su šia kultūra įvyko, kai išvykau studijuoti į Prancūziją. Liono konservatoriją mainų programos studijoms pasirinkau intuityviai, tiesa, numaniau, kad toks pasirinkimas gali būti nemenkas iššūkis. Vis dėlto nepabūgau. Iš tiesų greitai įsiliejau ir pritapau. Jau po pirmos savaitės ėmiau pastebėti, kad Liono konservatorijoje išskirtinai pabrėžiamas ir vertinamas meistriškumas, todėl daug dėmesio skiriama atlikimo

technikai. Pirmieji studijų metai ten vadinami parengiamaisiais. Jie skiriami baziniam kūno paruošimui, taikant Fredericko Matthiaso Alexanderio ir „Body-Mind Centering“ metodus. Po jų eina dar treji metai, leidžiantys siekti profesionalaus šokio atlikėjo diplomo. Mokydamasi Lione supratau, kad norint įvaldyti savo darbo įrankį – kūną – pirmiausia reikia jį gerai pažinti. Taip atsiranda jautrumas ir dėmesingumas detalėms, didėja sąmoningumas. Man labai įstrigo vienos ten sutiktos mokytojos pasakyti žodžiai: „Kol žinai, ką darai, gali daryti bet ką.“

Šokio srityje vis dažniau pastebimas Lietuvos ir Prancūzijos tandemas. Kuo šioje šalyje patirtas ir pamatytas šokis jums patrauklus?

Studijuodama Lione turėjau galimybę atlikti ištrauką iš Brumachono ir Lamarche'o šokio spektaklio „D'indicibles violences“. Jame tuo metu mane žavėjo šokis, gimstantis iš kolektyviai šokėjų kuriamos energijos. Prancūzijoje matytuose darbuose taip pat patrauklus pasirodė tarpdiscipliniškumas, kai šiuolaikinis šokis jungiamas su cirku, vaidyba ar kinu. Žinoma, prancūzai visada stebina ir savo atlikimo meistriškumu bei kokybe.

Praėjo pirmieji metai Klaipėdoje. Ar nepasiilgstate prancūziško žvilgsnio į šokį? Galbūt jį papildė darbas Šeiko šokio teatre?

Lietuvos ir Prancūzijos kūrybinio bendradarbiavimo programa

„KlaipėDAnse“ iš tiesų buvo viena iš priežasčių, paskatinusių mane prisijungti prie Šeiko šokio teatro trupės. Šioje programoje numatyta kasmet pastatyti po vieną šiuolaikinio šokio spektaklį, rengti meistriškumo kursus šokio mėgėjams ir profesionalams. Dėl šios programos man jau teko dirbti su tokiais prancūzų choreografais kaip Ouramdane'as ir Richardas – dėl to labai džiaugiuosi.

Koks buvo jūsų pirmasis profesionalus sezonas?

Sezonas buvo intensyvus, suteikiantis progą išbandyti save ir leidžiantis patikrinti savo galimybių ribas. Sezoną pradėjau debiutuodama prancūzų choreografo Ouramdane'o spektaklyje „Audros akis“, kurio premjera įvyko festivalyje „Naujasis Baltijos šokis“. Nusifilmavau šokį bei architektūrą jungiančiame projekte „Šokis plius miestas“, judesiu interpretuodama Kauno verslo centro „Alia“ šiuolaikinę architektūrą. Per trumpą laiką įsiliejau į daugumą Šeiko šokio teatro spektaklių. Teko šokti „Pareiškiu – Brandir“, „Bolero – Extended“, „Kill, baby, kill“, „Nematomi“ (choreografas Mantas Černeckas) ir kt. Pavasarį dalyvavau Granhøjaus šokio spektaklio „La CALASH La Latin-LT“ pastatyme.

Viename interviu esate užsiminusi apie kiną ir šokio filmus. Kokių naujų būdų ir galimybių skleistis šokiui matote šioje meno srityje?

Lietuvoje daugiausia šokio filmo apraiškų buvo galima išvysti per

Viktorija Zobielaite šokio spektaklyje „Audros akis“

E. SABALIAUSKAITĖS NUOTR.

karantiną užsidarius teatrams ir bandant ieškoti alternatyvių būdų pasiekti žiūrovą. Šokio filmas dar menkai išvystytas, bet tikiu, kad tai nemažai potencialo turintis reiškinys, kurį atskleisti galima nuolat eksperimentuojant.

Ar ketinate naudoti kinematografinius principus sceninėje kūryboje?

Prisimenu savo pastarąjį bandymą sukurti šokio spektaklį. Per procesą buvo įdomu save stebėti, bandant suprasti, kaip veikia mano kūrybinis mąstymas, generuojant idėjas ir eksperimentuojant su turima medžiaga. Ne mažiau įdomu buvo stebėti ir tai, kaip sceninis spektaklis mano galvoje tampa šokio filmu. Supratau, kad kūrybinės idėjos man ateina per besikeičiančius, paveikslus primenančius vaizdinius, kurių subtiliausias detales galima pamatyti tik jautria kameros akimi. Galbūt ratui apsisukus

imsiu svarstyti, kaip kinematografinius principus pritaikyti sceninėje kūryboje, bet kol kas apie tai negalvoju.

Ar šią vasarą planuojate praleisti kurdama naujus pasirodymus, ar laukia kelionės ir spektaklių rodymai?

Po intensyvaus pirmojo sezono ėmiau galvoti apie poilsį, atostogas, bet, ko gero, jų dar teks palaukti. Turiu didelių svajonių, esu ambicinga ir vis dar noriu mokytis, todėl šįsyk dalį atostogų nusprendžiau iškeisti į kino vaidybos kursus, vyksiančius Paryžiuje. Atrodo, kad laukia spalvinga vasara. Pasisėmusi vaidybos žinių užsienyje, grįšiu prie šokio kūrybos. Teatre kaip tik lauks būsimo šokio spektaklio „Mikado“ kūrybinis procesas kartu su šiuolaikinio šokio kūrėjais Vittoria De Ferrari Sapetto ir Andrea Valfrè.

Dėkoju už pokalbį.

Virtualios realybės sapnas

Nauberto Jasinsko spektaklis „bowel“

GRETA VILNELĖ

Jaunosios kartos režisieriaus Nauberto Jasinsko kūrybą galima suskirstyti į dvi kategorijas: naujų teatrinių formų paieška (įvietinto teatro patirtis „Kaip visur, kaip visi“, Jaunimo teatras, 2021; audiovizualinė instaliacija „Vegetacinė būklė“, Jono Meko vizualiųjų menų centras, 2022) ir dramos teatro spektakliai, siūlantys kitoniškas žmogiškųjų santykių schemas („bowel“, Kauno miesto kamerinis teatras, 2021; „Pelikanas“, Oskaro Koršunovo teatras, 2022).

Spektaklis „bowel“ pradėtas kurti per karantiną, tad, prisitaikant prie nepalankios gyvam teatriniam vyksmui situacijos, jo premjera įvyko kaip audiovizualinė patirtis kompiuterių ekranuose. Vėliau kūrinys išplėtotas scenoje – už jį režisierius jaunojo menininko nominacijoje

buvo apdovanotas „Auksiniu scenos kryžiumi“.

Garsiai ištarus spektaklio pavadinimą atsiranda fonetinė sąsaja tarp minkštų, kone banguojančių aktorių judesių, atsargaus, lengvo impulso vedamo priėjimo prie temos ir žodžio *bowel* (angl. viduriai, žarnynas) skambesio.

Spektaklyje pasakojamos nuotrupos iš keturių veikėjų – dviejų porų – gyvenimo: koketiškos motinos Laisvės (Jolanta Dapkūnaitė), į visų barbių numylėtinį Keną panašaus jos meilužio Kriso (Vainius Sodeika), jos sūnaus Tomo, kurio nė vienas nesupranta ir laiko nevykėliu (Povilas Jatkevičius), bei jo ilgakoję blondinę barbę įkūnijančios merginos Tanjos (Alvydė Pikturnaitė). Spektaklio visata primena kompiuterinį žaidimą „The Sims“. Virtualios realybės inscenizacija kuriama pradedant tokiais subtiliais elementais kaip šviesų dailininko

Dainiaus Urbonio darbas, kuklūs, bet estetiškai Dovilės Gudačiauskaitės kostiumai, „Lego“ ir „Minecraft“ pasaulių ar kosminio laivo įkvėpta *random heroes* scenografija ir Ričardo Žigio parinkti, televizoriuje rodomi vaizdai, baigiant plastiška, surrealistine aktorių vaidyba – viskas čia techniškai tobula ir mechanizuota. Spektaklis vilioja žiūrovą leisti į virtualios realybės sapną, į pasąmonėje užkoduoto bendravimo modelio tyrimą, aplink save tvenkiantį smalsumo ir nuostabos debesis.

„Bowel“ nesivadovaujama jokiais žinomais vaidybos metodais – čia išrandamas naujas. Aktoriai juda tarsi žaidėjo (režisieriaus) sukurti avatarai kompiuterio ekrane: itin išraiškingais mostais reaguoja vienas į kito replikas, kartais jų suvokimas ir judesiai įtartinais sulėtėja lyg užstrigusiam žaidime. Vis dėlto po šabloniniais judesiais egzistuoja

Povilas Jatkevičius, Jolanta Dapkūnaitė, Alvydė Pikturnaitė ir Vainius Sodeika spektaklyje „bowel“

D. MATVEJEVO NUOTR.

gyvos emocijos: pripratus prie neįprastos vaidybos atsiveria personažų jausmai. Virtualios visatos vakuume įstrigę veikėjai gyvena apimti apsimestinės palaimos, nors iš esmės visi yra nelaimingi. Tarpusavyje jie mezga normatyvines schemas išpildančius santykių modelius, kurie visiškai neveikia.

Spektaklyje apstu komiškų elementų – nuo ribotų aktorių judesių iki pernelyg tiesmukų žodžių. Juoką kelia manieringas Sodeikos veikėjo rūkymas, beveik per visą spektaklį

pakelti antakiai, Pikturnaitės merginos vis kartojamas „yeah“, jos firminė poza su į klubą atremta ranka, Jatkevičiaus sūnaus užstrigusios vinilinės plokštelės frazė „babe“, dirbtinis, vienodas žavėjimasis kiekviena jo merginos idėja ir įstabiai elegantiški Dapkūnaitės veikėjos prancūzų kalbos intarpai.

Viena iš kūrinyje paliečiamų temų – vyriškumas. Motina sūnui nuolat kartoja, kad jis nesugeba

NUKELTA Į 7 PSL.

Šokėją atspindintis žiūrovo kūnas

ATKELTA IŠ 1 PSL.

apninka liūdesys. Prieš žiūrovo akis – ant kranto išmestas vienišas kūnas. Šokėjos veidą dengia plaukai, ji susitelkusi į lėtą judėjimą: atsikartojantį plaštakos judesį, sustingimą įvairiomis pozomis. Erdvę pripildo negarsi Tomo Furey muzika – šokėjos partnerė. Rankose žiūrovai turi Leonardo Coheno eilėraščių, kurį bet kuriuo momentu gali skaityti, ieškodami sąsajų tarp šokėjos judesių ir poezijos. Pusantros valandos stebint neskubriai, daugiausia palei grindis judančią šokėją, jos kūnas – stuburo linkis, krūtinė, rankos – galiausiai virsta geografiniu peizažu, persmelktu vienatvės ir didelio liūdesio, pabrėžiančio poezijoje kūrėjai svarbias irimo, mirties, gedulo ir gyvybės temas.

Pagal nusiteikimą ir santykių su publika visai kitoks yra choreografo Amalos Dianoro spektaklis „Sigui-fin“, pasižymintis ir šou elementais. Devyni šokėjai iš Malio, Burkina Faso ir Senegalo nėra paskendę savyje kaip Furey spektaklių atlikėjai – jie jaučia žiūrovą, šoka pirmiausia jam, o ne sau. Tyloje sinchroniškų pėdų trepsėjimu kuriamu ritmu prasidedantis spektaklis išsirutulioja į energingą pasirodymą, kuriame jungdami tradicinius Afrikos šokius ir šiuolaikinius stilius šokėjai pasirodo kaip grupė ir pamažu atsiskleidžia kaip asmenybės. Čia judama pagal muziką, pagal vienos iš šokėjų dainavimą, pagal visų kuriamą ritmą; šokama kartu, susiskirsčius į grupes po du ar po tris, po vieną ir vėl kartu. Įsimena laisvi šokėjų kūnai, plačių mostų rankų judesiai ir tobulas ritmo pojūtis. Netikėtai spektaklį pertraukęs šokėjas žodžiu kreipiasi į publiką, šmaikščiai ironizuodamas dėl integruojančių šokio srities bendradarbiavimo mechanizmų, vis dėlto leidžiančių įvykti tokiam įvairių kultūrų atstovų susitikimui kūrinyje, kurio pavadinimas reiškia „stebuklingą pabaisą“.

„Stebuklingą būtybę“ galima išvysti spektaklyje „Oda“: Berlyne dirbančios australų choreografės, šokėjos ir tyrėjos Renae Shadler ir spazminį paralyžių turinčio šokėjo

iš Vokietijos Rolando Walterio kūnai kuria įvairias kombinacijas, o pasitelkdami rekvizitą steigia netikėtas daiktų ir kūnų sąveikas. Stebėti tokius skirtingus šokėjų kūnus ir jų judesius, tobulai prisitaikančius vienas prie kito, bendradarbiaujančius ir mezgančius glaudų ryšį, – jautri patirtis. Kitokie Walterio judesiai suteikia spektaklio pasauliui savitą judėjimo būdą: neskubrų, ne visada suvaldomą, bet gyvą ir bendraujančią. Shadler čia yra ta, kuri gali pakelti Walterį ir nešti per sceną, pasiguldyti ant savęs, suteikdama jo kūnui atramą ir stabilumą. Dėvėdami plaukikų kostiumus ir naudodami vandenį šokėjai nurodo, kad jų kuriamas pasaulis povandeninis, o jų susiraizgę kūnai gimdo keisčiausias būtybes, paneigiančias visas taisykles. Jie išsiritą iš miegmaišių, kad taptų povandeniniais drugeliais ir visa tai, kas yra scenoje, sujungtų į bendrą odą, kuria aptrauktų ir žiūrovus. Tai švelniai ir jautriai bet kokias ribas – amžias, lyties, ligos, (ne)galios, kūno ir materijos – naikinantis kūriny.

Kulminacinis intensyviausios festivalio savaitės įvykis – vengrų choreografės Adrienn Hód spektaklis „Šalia“, sukurtas bendradarbiaujant jos Budapešte įkurtai trupei „Hodworks“ ir šiuolaikinio šokio trupei, reziduojančiai Brėmeno teatre „Unusual Symptoms“. Spektaklis prasideda trumpais šokėjų monoetudais, po kurių jie pasako, kam tie etudai dedikuoti, tarkim, šokis tėvui, cenzūrai, žmonėms, kuriems patinka nuogumas, diktatoriams, protėviams, tiems, kurie niekada manimi netikėjo, kultūrai, kultūrinei apropiacijai, pingvinams Antarktidoje, nusikaltimui ir bausmei, Rudolfui Labanui ir t.t. Trumpi šokio monologai šmaikščiai kuria intelektualias prasmes ir leidžia susipažinti su šokėjais kaip asmenybėmis. Per juos užsimezga ryšys su publika – salėje negėsta šviesos. Justai, kad kiekvienas šokis-monologas pagrįstas autobiografiniais motyvais, o juose vyraujantis nuogas kūnas tampa ironijos priemone, leidžiančia šokėjams

ne tik žaidimą, bet ir abiejų moterų širdis, pasmerkdama jautrų ir nuosirdų Jatkevičiaus veikėją vienatvei.

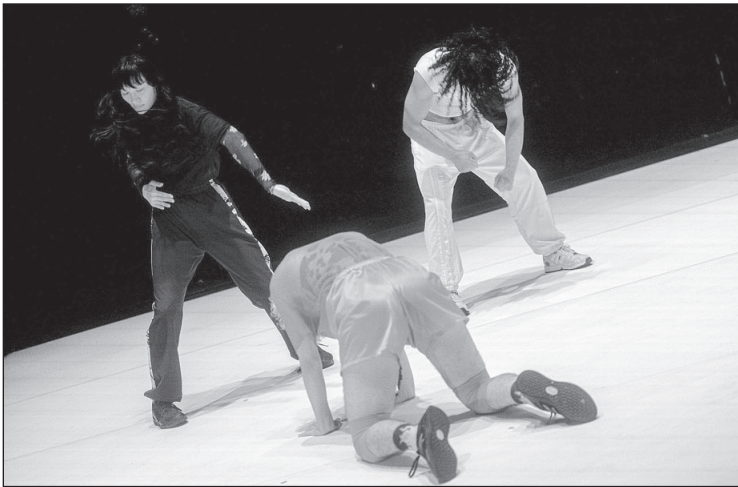
Spektaklyje „bowel“ apmąstoma žmogiškųjų santykių reikšmė ateities, bet kartu ir dabarties laiko plotmėje. Tai saviironiška ir kandi šių dienų pasaulio reprezentacija, vaizduojanti distopijos išeities tašką. Veikėjams bendraujant švelnumą ir rūpestį atstoja šalti klausimai, abėjinga mimika ir dviprasmiškas elgesys. Stebint spektaklį apima nerimas dėl žmogaus gebėjimo kurti ryšį su savimi ir kitu. Spektaklyje kaip įspėjimas pateikiamas siurrealus santykių modelis, galintis tapti nauja tiesa.

kritikuoti įvairias sąvokas. Tarkim, nuogo žmogaus atliekamas liaudies šokis įgyja kitokią prasmę.

Žodį ir judesį derinančiame spektaklyje po daugiau nei dvidešimties išradingų, intelektualiai stiprių ir jausmingų etiudų pereinama prie spektaklio ir paties šiuolaikinio šokio kritikos. Spektaklis kuriamas atvirai – paaiškinant, kaip atsiranda judesiai ar jų serija. Veiksmas perauga į gyvąsias skulptūras ir judesinį vyksmą, užsibaigiantį virtuozišku šoku pagal elektroninę ypač greito tempo prie scenos džižaus valdomą muziką, kurioje girdisi kartojami žodžiai *calm me down, forgive me* ir t.t. Per šią kelionę šokėjai išsilaisvina iš įvairių reprezentacinių sistemų: to, kas mūsų kūnus, vienokius ar kitokius judesius ir įvaizdžius daro atpažįstamus kaip ženklus. Intelektualiaame spektaklyje, paliečiančiame daugybę temų, nuo tironijos iki tikėjimo, vyrauja laisvė ir pagarba: šokėjai traktuojami kaip asmenybės – ne šokio įrankiai choreografo vizijai atskleisti, tačiau bendrakūrėjai. Čia atsiskleidžia skirtingų tautybių šokėjų kultūrinė patirtis, istorijos, praeitis ir požiūris, o iš judesio perspektyvos matyti, kurie iš jų turi klasikinio šokio pagrindus, kurie praktikoja *vo-gueę*, kurie – šiuolaikinį šokį, kuri yra buvusi gimnastė ir t.t.

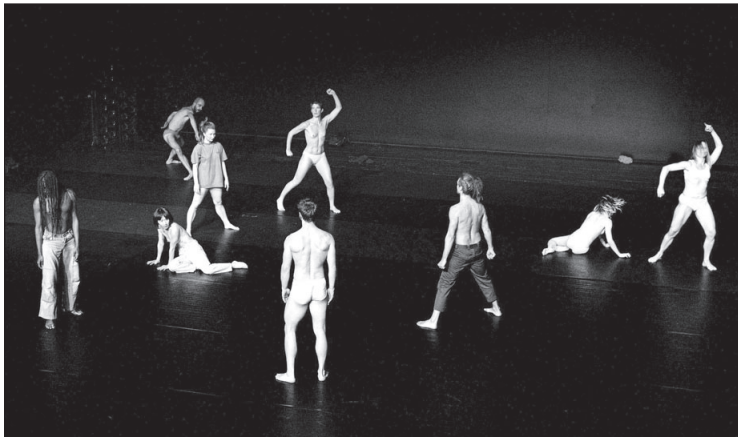
„Šalia“ – tai laisvės ir kritiško mąstymo manifestas, buriantis trupę, kurioje kiekvienas gali būti kitoks ir prisidėti prie bendro šokio tarsi tobulame visuomenės modelyje.

Po pauzės gegužės pabaigoje festivalį užbaigė „Dūmų fabrike“ vykęs prancūzų choreografo Yoanno Bourgeois trumpųjų kūrinių triptikas „Laikini sprendimai sustabdytai akimirkai“. Tai, ką galima buvo matyti 2020 m. festivalio šokio filmų programoje rodytame kūrinyje „Didieji vaiduokliai“, tapo proga išvysti gyvai. „Dūmų fabriką“ erdvėje – dvi platformos: viena besisukanti, kita nestabili, ore balansuojanti ant asies. Pasitelkdamas šiuolaikinio cirko

Be Heintzman Hope, Brianas Mendezas ir Baco Lepage-Acosta spektaklyje „Dog Rising“

patirtį Bourgeois žiūri į šokį kaip į fizikos eksperimentą: tiria žmogaus kūno, gravitacijos ir judėjimo santykių. Pirmieji vakaro pasirodymai pristato choreografo darbo principus, o trečiasis visa jėga parodo, kaip tai gali sukurti prasmę, jausmą, pasakoti istoriją. Pirmajame, solo pasirodyme, šokėja Yurii Tsugawa ant besisukančios medinės platformos balansuoja ant šalia krašto pastatytos kėdės, skambant klasikinei muzikai. Paslaptiškiausia stebėti, kaip kūnas, regis, pats iš lėto pakyla į orą. Antrąjį pasirodymą – duetą – tyloje atlieka Tsugawa ir pats choreografas. Jie lėtai juda skirtingose ant asies balansuojančios platformos pusėse, jausdami vienas kitą, kad išlaikytų pusiausvyrą, kol galiausiai susitinka viduryje – susėsdami prie centre stovinčio stalo. Etiudas tampa apibendrinta santykių

Scena iš spektaklio „Šalia“

D. MATVEJEVO NUOTR.

Scena iš spektaklio „Sigui-fin“

D. ALIŠAUSKO NUOTR.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

būti stereotipišku vyru ir ją nuvilia. Sūnaus ir motinos santykis parodo, iš kur kyla jo nevisavertiskumo kompleksas: mama niekada jo nepalaikė. Be to, į šeimą atsivedė naują, už save dvigubai jaunesnį vyrą, kurio akivaizdoje sūnus dar labiau nyksta. Galutiniui smūgiui tampa jo merginos simpatija motinos meilužiui. Vienoje scenoje vyrai žaidžia stalo tenisą, o moterys juos stebi ir palaiko šūksniais. Nejaukių pauzių, nutylėjimų ir nenormalių išspausčių paskatinimo žodžių kupina scena atskleidžia, kas laimės

In memoriam Silvestrui Džiaukštui

1928 01 03 – 2022 05 26

KRISTINA STANČIENĖ

Silvestras Džiaukštas – neabejotinai viena ryškiausių XX a. antrosios pusės lietuvių dailės „atšilimo“ figūrų. Teminės kompozicijos, drobės karo, pokario tematika 7–8-ajame dešimtmetyje buvo rodomos svarbiausiose to meto parodose, reprodukuojamos albumuose, spaudoje. Kontroversiški dekoratyvių, monumentalų jo drobių siužetai dabarties įvykių fone tampa vėl aštrūs ir tarsi reikalauja persvars-tymo. Tačiau paradoksalu – išėjęs tapytojas paliko žiojinčią informaciją, susistemintą kūrybos istorijos „skylę“ – nei apie jį, nei apie jo gyvenimo ir kūrybos bendražygę Galiną Petrovą-Džiaukštienę nei sovietmečiu, nei vėliau, atkūrus nepriklausomybę, nėra išleistas nė vienas stambesnis kūrybos albumas, monografija. Prieš aštuonetą metų rengiant baigiamąjį VDA dailės istorijos ir teorijos magistro studijų darbą, su abiem dailininkais teko ilgai ir gražiai bendrauti. Norėjosi ne tik pamėginti pažvelgti į dailininkų kūrybą kaip į vienį ir skirtybę – per Ramintos Jurėnaitės pasiūlytos kuriančių porų problematikos prizmę, bet ir bent kiek užpildyti informacijos stoką, iš pirmų lūpų išgirsti paveikslų sukūrimo istorijas, aplinkybes, kintančius vertinimus. Popietės pas Džiaukštus būdavo tarsi mažytė šventė – garbingo amžiaus sulaukę dailininkai, nepaisant šlyjančios sveikatos, senkančių jėgų, stebino guviu mąstymu, humoro jausmu, aštria atmintimi,

Algimantas Kunčius, „Tapytojas Silvestras Džiaukštas“ . 1977 m.

LNDM NUOS.

gyva reakcija į aplink vykstančius politikos, kultūros įvykius. Džiaugiausi greit įgijusi jų pasitikėjimą – ilgas valandas drauge vartydavome pluoštus fotografijų, eskizų. Jaukiuose jų namuose, tikroje inteligentų tvirtovėje, nuo grindų iki lubų nukrautoje knygomis, laikraščiais, žurnalais, laikas tarsi sustodavo arba sukdavosi atgalios – į jų

jaunystės, kūrybinės ir fizinės brandos metus. Pokalbiai čia visuomet vykdavo garuojant arbatai ar kavai. Kadangi ponia Galina, nors ir labai guvi, patrakusi, su šiltose akyse žybsinčiais „velniukais“, tuo metu jau sunkiai vaikščiojo, mums patarnaudavo pats maestro Silvestras Džiaukštas. Kaip būna kietose, „suscimentavusiose“ šeimose, Galina

švelniai pakritikuodavo sutuoktinį, šis šmaikščiai gindavosi, taip juokaudami ir tarsi lengvai besišnekučiuodami vyniodavome nesibai-giantį Ariadnės siūlą po praeities įvykių labirintus.

Bendravimas, gilesnė pažintis atvėrė nematytus, nepažintus kūrinius ir aspektus – vėlyvojoje kūryboje Džiaukštas paniro į romantinius, elegiškus vaizdinius su žirgais, moterų figūromis paslaptingose sutemose, vešlios žalumos apsuptyje. Ypač prikaustė dėmesį pluoštai piešinių, kurių pats dailininkas visai nevertino, vadino „rankos pratybomis“ – juos greitai, ekspresyviai piešdavo ant laikraščių, žurnalų skiauciu, skubrų gestą, liniją, formą siurrealistiškai sujungdamas su „gatavais“ fotografuotais vaizdais. Nors ir skundėsi trinkančia sveikata, tapytojas tuomet dar dažnai keliaudavo į dirbtuvę. Minėti greitieji eskizai, matyt, gelbėdavo, kai savijauta neleisdavo darbuotis prie molberto.

Įdomu, kad slidūs ideologiniai aspektai, priverstinė sovietinės tapybos siužeto ir plastikos ezopo kalba dailininkui nebuvo joks tabu kalbėtis, prisiminti. Jis sakė suprantąs, kad sovietinė tikrovė reikalavo atiduoti duoklę, kurios kaina dabarties žmogui gali atrodyti pernelyg didelė. Tačiau kuo daugiau bendravome, tuo aiškiau supratau, jog asmeniškai išgyventi Antrojo pasaulinio karo, pokario metų įvykiai ir žiaurumai, priešingų kariuomenių ir kovotojų, okupantų ir besiginančiųjų, niekšų ir teisiųjų žūtys ir dramos kūrėjo sąmonėje virto

bendražmogiškais kančios simboliais. Kaip šio teiginio iliustracijos man regisi Džiaukšto kompozicijos su karo dievais, brutaliomis, ekspresyviomis figūromis, grasančiomis sunaikinti pasaulį. Jos bevardės, nepriskirtos jokiai pusei ar vertybėms, tai labiau kažkas žmogaus ar pasaulio sandaroje. Gal taip veikia žmogaus siela – naikinančią, alinančią neapykantą, neteisybę lengviau išgyventi ją sutaurinus, suabstraktinus? Nors – ne visuomet. Štai Petrova-Džiaukštienė, išgyvenusi šturpų Stalingrado mūšį, kategoriškai atsisakydavo kalbėtis šiomis temomis – prisiminimai vis dar be galo skaudūs, apokaliptiniai vaizdai sukelia nevilgtį ir siaubą. Nesvarbu, kad visa tai vyko prieš daugelį dešimtmečių. Ir, skaudu, kartojasi šiandien.

Praeities skenavimas vis dėlto neįmanomas be realybės poskonio. Bendraudama su dailininkais pajutau, kad šilti ir empatiški žmonės be galo brangina šeimos ryšius. Nesusilaukę savo atžalų, visą gyvenimą su meile kartu augino ir puoselėjo artimų giminaičių jaunesniąją kartą, meiliai vadindami juos vaikais, anūkais. Viena iš Džiaukštų mylimųjų – istorikė, politikė Dalia Kuodytė.

Atsisveikindama su Silvestru Džiaukštu tikiu, kad su juo dar susitiksiu – liko daug neištyrinėtų, neatskleistų kūrybos aspektų, o ir tai, apie ką kalbėjomės kadaise, informacija, pasklidusi po įvairių laikotarpių spaudą, tapybos katalogus, albumus, tikrai verta atidaus žvilgsnio ir apibendrinimo.

Puota

Rimanto Olšausko ir Marijos Olšauskaitės paroda „Laimingas atsitiktinumas“

VIKTORIJA MIŠTAUTAITĖ

Tamsiai mėlynai žaliais aksominiais bateliais įžengiu į Antano Mončio muziejaus pirmo aukšto ekspozicinę salę. Elegantiškas sustojimas. Ir balta medinė menė paklūsta mano fantazijai. Savąją prabangą demonstruoja ne puoštos kolonos, o natūralaus medžio balkiai, kukliai įaižėjimais sukurdami kurortinio pokylio jausmą. Vietoje vaišėmis nuklotų stalų, įmantriai išlankstytų servetėlių ar gėlių kupstų serviruojama labiau futuristinio pobūdžio (meno) puota. Prisimenu, kad futuristai rengdavo susibūrimus, į kuriuos įtraukdavo naujas patirtis. Pavyzdžiui, kurdavo mėsos ir maisto skulptūras.

Dviejų menininkų – tėvo ir dukters – parodos „Laimingas

atsitiktinumas“ pavadinimas, matyt, yra susijęs su jų kūrybiniu šeimos tandemu. Vienas kitą papildydami jie kalba apie santykius, mirtingumą ir malonumus. Rimantas Olšauskas tapybos ir grafikos darbuose įgyvendina tam tikrus scenografinius elementus. Atrodo, jog durdamas pirštu į dailės istorijos (ilustruotą) vadovėlį sukuria sceną, apšviesdamas ją šiuolaikybės ydų šviesa. Sutelktinė ir sodri tapyba tampa atspirties tašku, globėjishku palydėjimu į kaitą, lengvumą ir naujumą – galvoje turiu erdvėje suskambančius Marijos Olšauskaitės stiklo kūrinius.

Lyg kampu sergėtojos – žydra, smaragdinė, purpurinė, pilka ir žalsva – eksponuojamos „Budinčiosios“. Tai ovalių formų stiklo objektai, sugrupuoti po du ir skaidriais valais nuleisti nuo lubų. Jų

metamas šešėlis flirtuoja su šviesa ir sukuria atostogas prie jūros primenančius debesis. Galbūt tai ir melsvų atspalvių ore kabantys kaktusai. Malonumo aspektas užčiuopiamas įvairiomis prasmėmis. „Budinčiosios“ kaip statybinis gulsčiukas subalansuoja parodą. O jos plaukiojančiame burbule susikuria dar vienos realybės (galbūt jau kitos kartos) kūrinys. Ant stiklinių kabančių objektų iš toli matyti juodi brūkšniai, primenantys jau įsivardintus ir vis siužetuose atsikartojančius egzotiško dydžio kaktusus. Ir čia, matyt, šiek tiek žaidžiama su stereotipais, nes priėjus arčiau dygiai virsta gražiais moters siluetais. Jos – undinės, sirenos, gaivališkai kuklios ar saugaus uosto mąstytojos. Stiprios ir trapios, griežtos ir švelnios.

Šių menininkų parodoje jaučiamas kūrybinis alkis. Olšausko

darbuose vyrauja daugiasluoksniškumas: neišsiskleidęs tikėjimas, geismas, vis persekiojantis nuodėmės šešėlis ir lengvai patronizuojantys dviprasmybės atskambiai. Jie persipina į švytuoklės vaidmenį atliekančius Olšauskaitės skulptūrinius-erdvinius stiklo kūrinius. Ištapyti žiogai, kaktusai, balti kiškiai (ir vis atsikartojančios jų pūkuotos uodegytės), gralio taurės, giesminai, ištraukos iš „Hamleto“, granatai (renesanse granato sėklos simbolizavo tikinčiuosius, susirinkusius į bažnyčią). Perskaitomos nuorodos į italų renesanso tapybą (paveikslas „Prieš audrą, pagal Giorgione“) ar ispaniškąjį baroką (paveikslas „Prie vartų pas Velaskesą“). Raudonos spalvos naudojimas natiurmortuose ar draperijose – taip pat gairės į minėtuosius laikotarpius. Bet čia man gal net patogiau leistis

nešamai vaizduotės nei žinojimo. Vaikščiodama ir tyrinėdama darbus, išdėstytus per tris galerijos erdves, jaučiuosi kaip Kafkos apysakos „Metamarfozė“ vabalas. Lengvai šokinėju iš vienos sapninės būsenos į kitą, nardau tarp meno stilių ar laikotarpių.

Patogiausia, o ir jaučiausia apsi-stoti ties Rimanto Olšausko tapybos darbu „Šešėliai ir kiti“. Menininkas tapo iš pažiūros klasikinį natiurmortą. Ant mėlyno stalo serviruojamas trimitas, medinė, tautodailės raštais išmarginta skrynelė, žalia dėžutė ir autoriaus taip pamėgta taurės forma. Antrame plane kuriamas lyg šešėlių teatras. Už tamsaus audeklo identifikuojamos dvi figūros: vyro ir moters. Nors iš tikrųjų

NUKELTA Į 9 PSL.

Iš nusidėjėlių didžiausia, bet mylimiausia

Vladislovo Neveravičiaus paveikslas „Atgailaujanti šv. Marija Magdalietė“

SIGITA MASLAUSKAITĖ-MAŽYLIENĖ

Štai ir išmušė moterų valanda: nuo Venecijos bienalės „Svajonių pieno“ iki Lukiškių kalėjimo „Kovotojų“. Galbūt ne taip sureikšmintai, bet ne mažiau įdomiai Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje pristatoma „Iš nusidėjėlių didžiausia“ šv. Marija Magdalietė. Parodos kuratorė Joana Vitkutė kuria pasakojimą apie lietuviškąją Mona Lizą – Vladislovo Neveravičiaus (Władysław Mieczysław Niewiarowicz, 1814/1815–1891) paveikslą „Atgailaujanti šv. Marija Magdalietė“ (apie 1842). Pirmoje ekspozicijos salėje „Vladislovas Neveravičius“ kuratorė pasakoja apie kūrinio autorių ir rodo kitus jo nutapytus paveikslus, antroje salėje „Kūrinio gimimas ir įvertinimas“ pristato kūrinio pirmavaizdį ir amžininkus pribloškusi eksponavimo būdą: paveikslas buvo rodomas užtamsintoje, kilimais išklotoje patalpoje, neleidžiant žiūrovui prieiti per artį. Trečiojoje eksponuojamas paveikslas, mėginant atkurti minėtąjį pojūtį, ketvirtojoje – „Įkvėpimo šaltinyje“ – rodoma dar viena paties Neveravičiaus nutapyta „Atgailaujanti šv. Marija Magdalietė“, taip pat akvarelinė bei grafinė paveikslo versija, kitos kopijos.

Nors Vladislovo Neveravičiaus paveikslo idėja nėra visai originali: jos prototipu tapo Romoje ilgą laiką gyvenusio olandų dailininko Jeano Baptisto Lodewycko Maeso (1794–1856) kūrinys (taip pat sulaukęs didelio populiarumo), tačiau remdamasi Rūtos Janonienės ir savo įžvalgomis Joana Vitkutė įrodo, kad mūsiškio menininko nutaptą paveikslą reikėtų vadinti ne Maeso drobės kopija, „o talentinga interpretacija, bylojanti apie jauno dailininko iššūkį vyresniam kolegai bei meninę konkurenciją“. Paveikslas buvo nutapytas Neveravičiui

studijuojant Vienoje ir netrukus apdovanotas aukso medaliu ir nupirktas. Paveikslą įsigijęs karininkas, rašytojas ir muzikas Feliksas Boznańskis jį pradėjo vežioti po Europą ir pristatinėti solo parodose Berlyne, Dresdene, Leipcige, Lvice, Varšuvoje, Maskvoje, Sankt Peterburge, Gardine, Poznanėje, Vilniuje. Keliones lydėjo atsiliepimai spaudoje, paveikslą minėjo garsūs kultūros veikėjai, kūrinio garbei buvo kuriamos eilės, jis vadintas prikaustančiu šedevru, dailininko triumfu. Taigi, retas Lietuvos dailės kūrinys gali pasigirti tokiu populiarumu ir entuziastinga amžininkų reakcija.

O kokia šios parodos žiūrovų reakcija? Ar mums taip pat užgniažia kvapą? Ar ano meto žmogui darę įspūdį paveikslo eksponavimo efektai yra paveikūs, ar visi „tiek ekspertai, tiek profanai sunkiai gali nuo jo atsiplėsti ir vis grįžta juo pasigrožėti“?

Verta prisiminti, kad šv. Marijos Magdalietės kultas kaip galinga banga iškilo baroko epochoje ir nors, atrodo, turėjo atsitrenkti į griežtai asketišką visuotinio Bažnyčios Tridento susirinkimo (1545–1563) rekomendaciją „nepiktinti tikinčios liaudies“, pamaldumas šventajai atgailautojai prasiveržė bene gražiausia ir gausiausia (po Švč. Mergelės Marijos) menine kūryba. Tapydami ir skaptuodami šv. Marijos Magdalietės atvaizdą menininkai neturėjo savęs cenzūruoti, baimintis užsakovo ar žiūrovo dėl nuogybės, dėl jausmingumo. Kodėl? Pirmiausia todėl, kad šv. Marijos Magdalietės identitetas yra sukonstruotas iš kelių evangelijose minimų nuostabių moterų: 1. Bevardė nusidėjėlė, apie kurią pasakoja šv. Lukas: moteris, atėjusi į fariziejaus Simono namuose surengtą banketą ir aliejumi patepusi, o plaukais nušluosčiusi Išganytojo kojas (Lk 7, 36–50). 2. Marija iš Betanijos, Mortos sesuo,

pasirinkusi „geresniąją dalį“ negu jos sesuo: Marija klausosi Jėzaus žodžių, o tuo tarpu Morta triūsia buitiskai rūpindamasi kuo geriau priimti svečius (Lk 10, 38–42). Ta pati Marija, Lozoriaus sesuo, gedinti dėl brolio mirties (Jn 12, 11–45) ir išpilanti prabangius kvėpalus ant Viešpaties galvos per vakarienę Betanijoje (Jn 12, 1–8; Mt 26, 6–12; Mk 14, 3–9). 3. Moteris, vadinama Marija iš Magdalos, „išvaduota iš septynių demonų“ (Lk 8,2; Mk 16, 9). Pasveikusi ji pradėjo tarnauti ir sekti Jėzų iki Judėjos, dalyvavo jo Nukryžiuavime ant Golgotos kalno (Mt 27, 55–56; Lk 23, 49; Jn 19, 25). Vėlykų rytą ši Marija Magdalietė su kitomis moterimis atėjo balzamuoti Išganytojo kūno ir rado tuščią kapą (Mt 28, 1–10; Mk 16: 1–8; Lk 24, 1–10; Jn 20, 1–10). Ji – moteris – tapo pirmuoju žmogumi, išvydusiu prisikėlusį Jėzų ir apie tai pranešusi apaštalams vyrams!

Krikščioniškoji tradicija nepaliko vieno aiškaus atsakymo, ar evangelijos kalba apie tą pačią moterį, ar reikėtų jas atskirti. Rytų Bažnyčios liturgija iki mūsų dienų bando matyti tris skirtingas moteris. Vakarų Bažnyčia nuo popiežius Grigaliaus Didžiojo laikų mano, kad visuose pasakojimuose veikia viena Marija Magdalietė. Ginčų ir kontroversijų neišvengta, o tai kaip tik ir skatino menininkus kurti Šv. Marijos Magdalietės atvaizdus, rašyti himnus, kurti instaliacijas.

Vladislovo Neveravičiaus „Atgailaujančiai šv. Marijai Magdalietei“ tiktų visų trijų moterų atributai: grožis, ilgi plaukai, kryžius, apsimarinimo instrumentai, atsiskyrėlės ola ir praeityje buvusi prabanga (raudonas aksomas). Nes hagiografinė tradicija ir krikščioniškoji vaizduotė neapsiribojo evangelijų pasakojimais, pamaldumą šv. Marijai Magdalietei plėtė ir turtino, pasakodama apie atgailautojos gyvenimą

Vladislovas Neveravičius, „Atgailaujanti šv. Marija Magdalietė“. 1842–1843 m.

po Kristaus prisikėlimo, apie jos senatvę ir mirtį, po mirties įvykčius stebuklus, relikvijų keliones.

„Atgailautoja“ – tai antras labai svarbus šios moters istorijos aspektas ir titulas, nes atleidimo ir atgailos sakramento sąvokos gludinimas reformų draskomoje XVI a. Europoje buvo labai svarbus Vakarų katalikams, ir ne tik jiems. Apie kaltę, graužatį, gėrį–blogį ir savo sielos taršymą mąstė ir XX a. egzistencialistai, „gyvenimo filosofijos“ kūrėjai, o menininkai nesiliovė tapyti magdaliečių. Trečia – meno istorija liudija, kad nuogo kūno vaizdavimas patirdavo pakilimo ir cenzūros laikotarpius, tačiau šv. Marijos Magdalietės ikonografijos atveju nuogumas niekada netapo tabu, nes, kaip džiūgavo Neveračiaus amžininkai: „Juk čia drauge – ir nuodėmė, ir atgaila, ir pasimetimas, ir jėga, ir kūnas, ir dvasia.“ Ir galiausiai šv. Marija Magdalietė yra vienos labai bendražmogiškos tiesos ikona: „Kam daugiau atleista, tas labiau myli“ (Lk 7, 42).

Tyrinėdama parodą jaudinausi, kad Rūtos Janonienės, Jolitos Mulevičiūtės, kuratorės Joanos Vitkutės tekstų apie Neveravičiaus kūrinį neskaitęs parodos lankytojas gali nepajausti iš nusidėjėlių didžiausios

šventosios istorijos įdomumo. Perėjus keturias parodos sales apima jausmas, kad prieitas penktas kambarys, tik kažkoks slaptas, nuo žiūrovo užrakintas. Tačiau raktas į šį kambarį yra – tai parodą lydintis paskaitų ciklas. Todėl būtina ne tik žiūrėti parodą „Iš nusidėjėlių didžiausia“: Vladislovo Neveravičiaus paveikslas „Atgailaujanti šv. Marija Magdalietė“, bet ir dalyvauti viešųjų paskaitų cikle:

Gegužės 24 d. Dr. Rūta Janonienė, „Vladislovas ir Aloyzas Neveravičiai – likimų paralelės“. Bus pasiekama vaizdinė medžiaga.

Birželio 7 d. Dalia Tarandaitė, „Kopijos Lietuvos muziejuose“

Rugsėjo 20 d. Dr. Sigita Maslauskaitė-Mažylienė, „Šv. Marijos Magdalietės ikonografijos genezė: bevardė nusidėjėlė, Mortos sesuo ar iš demonų išvaduota moteris?“

Spalio 25 d. Dr. Jolita Mulevičiūtė, „Pavojinga lytis: moters kūnas XIX a. estetikos, moralės ir medicinos diskursuose“

Lapkričio 8 d. Linas Lukoševičius, „Vladislovo Neveravičiaus paveikslo „Atgailaujanti šv. Marija Magdalietė“ restauravimas ir tyrimai“

Paroda veikia iki gruodžio 31 d.

ATKELTA IŠ 8 PSL.

tai gan aiški aliuzija į Mikolojaus Konstantino Čiurlionio kūrinį „Karalių pasaka“. Tas jų laikomas pasaulio švytėjimas ir šilumos pilnos spalvos yra kiekvieno lietuvių kraujyje. Ir galbūt tokiu būdu Olšauskas pasirenka iliustruoti sau svarbius žodžius – „Lygiai taip, kaip mes matome išeinančius mums priešaky, taip kiti matys išeinančius mus ir patys imsis rodyti tą patį spektaklį savo įpėdiniams.“ (Jacques-Bénigne Bossuet, citata iš „Pamokslo apie mirtį“, 1662 m.). Kaita yra nuolatinė šios žemės ciklo sudedamoji dalis, tačiau fone visada yra šviesos šaltinis.

Futuristai visai bandė valgyti procesą tyrinėti moksliai, o

Rimantas ir Marija erdvėje sukuria savo daiktų matymo dėsnį. Man jis susikonspektuoja maždaug taip: kuo daugiau žinosime praeities, tuo atviresni ir laisvesni būsime atečiai. Na, o prieš išeidama mintyse piktinuosi, kad parodinėje erdvėje negaliu rasti anotacijos, tekstų ir parodos pavadinimų. Žiūrovui tiesiog uždaromos durys į menininkų kuriamą pasaulį.

Ir taip tyliai beburbant prie manęs prieina kasos moteris Aušra ir atiduoda man savo pačios ranka rašytus (rastus internete) konspektus. Šypsau, apsisuku ant kulno, širdyje išsinešdama laimingą atsitiktinumą.

Paroda veikia iki birželio 12 d.

Antano Mončio namai-muziejus (S. Daukanto g. 16, Palanga) dirba trečiadieniais–sekmadieniais 11–17 val.

Ekspozicijos fragmentas

A. KAZLAUSKO NUOTR.

Inter arma non silent musae

Ukrainos menininkų strategijos

IVAN BILAN

Lotyniškas posakis „*inter arma silent musae* – ginklams žvangant mūzos tyli“ šiandien įgavo priešingą reikšmę. Mūzos netyli. Jos aktyvios, nes gyvena menininkų širdyse ir mintyse. 2022 m. vasario 24 d. prasidėjus plataus masto Rusijos ir Ukrainos karui, Ukrainos menininkų bendruomenė, kaip ir visa Ukrainos visuomenė, pasidalijo į tris dideles stovyklas: vieni griebėsi ginklo ir prisijungė prie Ukrainos ginkluotųjų pajėgų, kiti paėmė į rankas teptukus ir stojo į kovą meno fronte, tretį organizavo savanorių judėjimą, siekdami sukurti patikimą užnugarį ir aprūpinti karius fronte viskuo, ko reikia.

Karinis konfliktas su Rusijos Federacija prasidėjo dar 2014 m. vasario 20 d., rusams įsiveržus į Krymo Autonominę Respubliką bei okupavus pusiasalį, ir pasireiškė kaip tiesioginis ir netiesioginis Rusijos ginkluotųjų pajėgų panaudojimas prieš Ukrainos teritorinį vientisumą. Dailininkas Olehas Drobotskis, dar studijuojantis Lvivo nacionalinėje dailės akademijoje, negalėjo ramiai reaguoti į šiuos įvykius ir jau tada pradėjo dirbti prie didelio tapybos projekto „Kiborgai. Pergalės dvasia“. Sukurta 20 įvairaus formato paveikslų, nutapytų juodais ir baltais tonais. „Karas – tai ne ryškios spalvos, tai tamsa, skausmas ir ašaros, todėl čia, manau, ir negali būti kitų spalvų“, – paaiškino menininkas („Parodoje Dnipre parodyti paveikslai apie mūsų dėl Donecko oro uosto“, <https://uatv.ua/uk/na-vystavtsi-u-dnipri-pokazaly-kartyny-pro-bytvu-za-donetskyj-aeropot/>). Projektas rėmėsi karo fotografo Serhijaus Loiko nuotraukomis ir oro uosto gynėjų surinkta medžiaga, buvo eksponuojamas daugelyje Ukrainos miestų (Lvive, Ivano Frankivske, Lucke, Rivne, Žytomyre, Dubne, Berdyčive, Kyjive, Černihive), dalyvavo parodoje „Ukrania Militaria“. 2019 m. sausio 15 d. Lanivkoje, įgyvendinant projektą „Menas už muziejų ribų“, atidaryta Oleho Drobotskio paroda „AD / 242“. Doneckas. Oro uostas“. Lygiai 242 dienas kariai didvyriai, kurie už atkaklumą mūšyje, profesionalumą ir dvasios tvirtumą simboliškai pradėti vadinti „kiborgais“, gynė Donecko oro uostą.

2018 m. menininkas įstojo į vieno iš Ukrainos savanorių korpuso „Dešinysis sektorius“ padalinių gretas, dalyvavo karo veiksmuose Donecko srityje. 2019 m. pasirašė sutartį ir prisijungė prie Ukrainos ginkluotųjų pajėgų, dirbo tolimojo nuotolio artilerijos derintoju, ruošė prieštankinių raketų sistemų operatorius. Šiandien Olegas Drobotskis vykdo kovines užduotis kaip prieštankinių raketų sistemos „Stuhna-P“ operatorius / instruktorius.

Ukrainiečių dailininkas Dmytro Kolomoitsevas pirmą kartą pateko į karą dar 2014 metais. Po septynerius metus trukusios kelionės po Aziją grįžęs į gimtąjį Donecką, dėl karo veiksmų buvo priverstas išvykti į Kyjivą, kur prisijungė prie Ukrainos ginkluotųjų pajėgų ir kaip 93-iosios atskirosios mechanizuotosios brigados priešlėktuvinio komplekso šaulys praleido pusantrų metų priekinėse linijose. 2022 m. vasario mėn. prasidėjus plataus masto Rusijos ir Ukrainos karui, Dmytro Kolomoitsevas vėl paėmė į rankas ginklą Ukrainos ginkluotosiose pajėgose. Trumpomis atokvėpio tarp kovinių užduočių valandėlėmis menininkas toliau dirba kūrybiškai – kažką užsirašo, kažką piešia. Lauko sąlygomis mažame grafiniame sąsiuvinyje su geliniu rašikliu ir akrilinais dažais dailininkas kuria ukrainiečių kario kasdienybės eskizus, karių portretus, karikatūras, iliustracijas. 2022 m. balandžio 16 d. duomenimis, sukurti 73 darbai, juos menininkas planuoja pristatyti ekspromtu surengtoje parodoje Ukrainos karių kovinėse pozicijose Charkive, Zaporizėje ir Donecko srityje („Dailininkas Dmytro Kolomoitsevas: „Aš toli nuo karo, bet man pasisekė ten patekti“, <https://svoi.city/articles/32647/hudozhnik-dmitro-kolomoitsev-yadalekij-vid-vijni-ale-meni-poschas-tilo-scho-potrapiu-tudi>).

Ukrainiečių dailininkė iš Charkivo Polina Kuznetsova dėl karo veiksmų buvo priversta palikti gimtąjį miestą ir išvykti į Taliną. Savo mintis ir emocijas menininkė išreiškė drobėje. Taip gimė paveikslas „Klyksmas“. Kūrinio priedaše menininkė paaiškino: „Mano klyksmas surado formą. Tapau išraiškingai, daug negalvodama, kas bus. O išeina kažkoks modernas... Paklausiau savęs – kodėl? O dėl to, kad praėjęs šimtmetis kaip zombis atėjo į mano kasdienybę. Jie bombarduoja mano miestą dėl savo mirusios ideologijos.“

Karas užklupo ukrainiečių dailininką Myroną Kataraną dirbantį savo studijoje Lvive. Menininkas nesitikėjo tokio staigaus okupantų įsiveržimo, nors konflikto nuojauta jau seniai nedavė ramybės. Kelerius metus iš eilės jis nagrinėja karo ir taikos temą. Vienas iš menininko projektų, pavadintas „Pasiaukojimas“, buvo sukurtas 2017–2020 metais. Penkiose 180 x 180 cm kryžiaus formos drobėse pavaizduoti iškilūs krikščionių Bažnyčios veikėjai, šventieji, savo gyvenimą paskyrę kovai su smurtu ir už taiką visame pasaulyje: popiežius Jonas Paulius II, šventasis Šarbelis (Charbel), tėvas Šventas iš Pietrelčinos (Padre Pio da Pietrelcina) ir šventoji Motina Teresė. Simbolinio kryžiaus centre yra Taikos balandžio atvaizdas. Šiandien ši kompozicija eksponuojama Vokietijos mieste

Hamburge, Ukrainos graikų katalikų Visų Šventųjų cerkvėje, siekiant padėti suprasti ir suvokti visą aukos ir kančios dėl pergalės kainą.

Dailininkas Antonas Logovas pirmosiomis karo dienomis dirbo savo studijoje Kyjive, vėliau buvo priverstas išvykti į Vakarų Ukrainą. Menininkas atidžiai seka įvykius šalyje, fiksuoja ir užrašo detales, o pagal surinktą medžiagą akrilinais dažais ant popieriaus kuria piešinius, jau tapusius tikra 2022-ųjų Rusijos ir Ukrainos karo meno kronika. Menininkas sukūrė daugiau nei penkiasdešimt tokių kūrinių, kurių originalai ar reprodukcijos pristatomos daugybėje parodų Ukrainoje ir užsienyje. Komentare apie kūrinį menininkas teigia: „Dabar vyksta istorinė kova už mūsų žemę ir ateitį. Kas gali būti svarbiau? Todėl esu visapusiškai susikonzentravęs į Ukrainos kovą už nepriklausomybę, jos padėtį pasaulyje. Dabar kiekviena minutė gali būti lemiama. Nieko negalima praleisti.“

Lvivo dailininkas Denysas Metelinas savaip kuria itin išraiškingus paveikslus karine tematika, o už parduotus darbus gautos lėšos nukreipiamos ir Ukrainos ginkluotųjų pajėgų reikmėms. Viena iš jo darbų, pavadintų „Ukrainiečių svajonė“, vaizduojama Maskva, ant kurios iš Ukrainos lėktuvų metami Lenino paminklai, iš kurių pagamintos aviacinės bombos („Liepsnojantis Kremlius: Ukrainos menininkas parduoda neįtikėtinus darbus, kad padėtų ginkluotosioms pajėgoms“, <https://tsn.ua/ato/kremlu-vogni-ukrayinskiy-hudozhnik-prodaye-neymovirni-roboti-schob-dopomogti-zsu-foto-2031034.html>).

Nuo pirmųjų karo dienų Denysas Metelinas ir jo draugai menininkai, tarp jų Andrijus Chyzhovas, Serhijus Slepko, Andrijus Volosko, Andrius Savchyshynas, prisijungė prie savanorių judėjimo. Andrius Chyzhovas apibūdina draugiškos komandos veiklą taip: „Kaip ir dauguma aplinkinių, supratau, kad blogų signalų koncentracija auga ir neišvengiamai perausis į konfliktą... Vos prieš 12 valandų aš prie molberto su palete ir mentele tapiau saulėtą peizažą su jaukia trobele, o šiandien supratau, kad ramybės ir saugumo dažais ant drobės nenupieši... Mano draugai menininkai ištraukė mane iš namų į statybviетę, kur didelėmis brigadomis gaminome patikros punktų ir ypatingos svarbos infrastruktūros apsaugą... Toliau buvo humanitarinės pagalbos štabas, tinklai, prieglaudos, savanorių centrai, poligonai, budėjimai, patruliai. Mano studijoje gyvena žmonės, pabėgę nuo rusų raketų ir kulų, pasiėmę tik kuprinę su dokumentais, vaisiais, vandeniu ir apatiniais. O aš tuo metu vietoj tapybos meistriškumo kursų dėščiau taktinės medicinos

Oleh Drobotski, iš projekto „Kiborgai. Pergalės dvasia“. 2017 m.

kursą teritorinei gynybai ir tokiems pat civiliams kaip aš.“

Lvivas nuo pirmųjų karo dienų tapo tikru humanitariniu centru. Šimtai tūkstančių perkeltųjų ukrainiečių keliavo per miestą į saugesnę Vakarų Ukrainą ir Europos šalis, kad išvengtų karo siaubo. O būtent Lvivas tapo didžiausiu humanitarinės pagalbos iš viso pasaulio koncentracijos centru. Savanorystė pirmosiomis dienomis buvo kiek chaotiška, tačiau greitai įgavo aiškiai organizuotą formą. Išskirtos konkrečios veiklos sritys – perkeltųjų asmenų apgyvendinimas ir pervežimas, priėmimas, paskirstymas ir išsiuntimas į humanitarinės pagalbos paskirties vietas, darbas informacinėje erdvėje ir kt. Mieste atsidūrė dešimtys dailininkų ir menininkų iš visos šalies, kurie pradėjo dirbti įprastame jiems meniniame fronte. Susikūrė meno kolektyvai, kūrybiniai susivienijimai ir organizacijos, kurios sunkiomis karo sąlygomis užsiėmė kūryba ir kultūrine veikla. Beje, 2022 m. vasario 28 d. grupės neabejingų žmonių, kultūros ir meno veikėjų iš įvairių Ukrainos vietų, iniciatyva buvo įkurta visuomeninė organizacija „SaveCultureUA“, kuriai vadovauja nusipelnęs Ukrainos dailininkas Petro Antypas (Kyjivas), nusipelnęs Ukrainos meno veikėjas Oleksandras Serdiukas (Charkivas) ir meno kuratorė bei menotyrininkė Maryna Streltsova (Kyjivas), oficiali visuomeninės organizacijos „SaveCultureUA“ svetainė <https://www.saveculture.org.ua/>.

2022 m. balandžio 23 d. Paderborno muziejuje Vokietijoje atidaryta visuomeninės organizacijos „SaveCultureUA“ organizuota

Ukrainos menininkų darbų labdaringa paroda-pardavimas „Žingsnis iki karo“, skirta karo tematikai. Paroda siekiama supažindinti vokiečių publiką su šiuolaikiniu Ukrainos menu, parodyti Ukrainos kultūros ir istorijos savitumą ir taip kovoti su Rusijos propaganda apie mitines „broliškas tautas“.

Kaip rodo praktika, kai žvanga ginklai, mūzos netyli. Aukščiau – tik kelios istorijos apie menininkus karo sukuryje. O jų yra šimtai. Neįmanoma visko išvardinti, tuo labiau aprašyti. Tačiau visus vienija vienas dalykas – meilė Tėvynei ir pasirengimas kovoti. Ir kiekvienas savo vietoje, pagal išgales, su ginklais rankose, su teptukais, priešakinėje gynybos linijoje ir užnugaryje, visiškai atsidavę diena iš dienos žengia link išsvajotos pergalės.

Ivanas Bilanas yra Meno istorijos ir teorijos katedros dėstytojas Lvivo nacionalinėje meno akademijoje, Vyžnicos taikomosios dailės kolegijos Vaizduojamosios dailės katedros vedėjas, kuratorius, meno daktaras.

Šis tekstas yra projekto „Kultūra jungia: tekstai iš Ukrainos“ dalis. Projekto vadovė Ugnė Marija Mauskaitė, projekto koordinatorius Skaistis Mikulionis. Iš ukrainiečių kalbos vertė Aušrelė Taranenko. Projekto partneris Lietuvos nacionalinis dailės muziejus. Projekto rėmėja architektė Milda Mikulionytė Ogorodova. Kviečiame paremti Ukrainos nacionalinius dailės muziejus:

Jono Karolio Chodkevičiaus labdaros ir paramos fondas, įm. k. 305350324, P. Vileišio g. 18A, Vilnius, banko sąskaita: LT37 7044 0600 0832 3972.

Svarbiausia, kad visi būtų gyvi ir nugalėtų

Maksymas Nakonechnyi apie filmą „Drugelio žvilgsniu“

Savaitgalį pasibaigusio Kanų kino festivalio oficialiojoje programoje „Ypatingas žvilgsnis“ parodytas jauno ukrainiečių režisieriaus Maksymo Nakonechnyi filmas „Drugelio žvilgsniu“ („Bačennya metelyka“, Ukraina, Švedija, Čekija, Kroatija, 2022). Kartu su kitais kūrėjais stovėdamas ant Debussy salės laiptų režisierius laikė plakatą, kuriame buvo parašyta: „Rusai žudo ukrainiečius. Ar kalbos apie šį genocidą jums atrodo įžeidžiančios ir kelia nerimą?“ Jam atrodė nepriimtina, kad Kirillas Serebrennikovas, kurio filmas „Čaikovskio žmona“ („Žena Čaikovskogo“) rodytas pagrindiniame festivalio konkurse, spaudos konferencijoje gyrė oligarchą Romaną Abramovičių. Kaip ir dauguma ukrainiečių kino kūrėjų, Nakonechnyi mano, kad jų prioritetas – visur ir visada kalbėti apie karą Ukrainoje.

„Drugelio žvilgsniu“ – tai filmas apie moterį karę, kuri atsisako būti auka. Jo siužetas primena filmus, paskutiniaisiais XX a. dešimtmečiais kurtus buvusioje Jugoslavijoje arba pasakojusius apie šioje Europos dalyje vykusį karą bei jo pasekmes. „Drugelio žvilgsniu“ herojė Lilia (Rita Burkovska debiutavo Manto Kvedaravičiaus filme „Partenonas“), kurios šaukinys „Drugelis“, pateko į Donecko separatistų nelaisvę. Filmą prasideda, kai ją apkeičia ir sugrąžina į namus pas motiną ir vyrą. Nelaisvėje Lilia patyrė fizinę ir psichologinę prievartą, ji buvo išprievartauta ir yra nėščia. Kaip jai pasielgti: daryti abortą ar pabandyti pamilti dar negimusį kūdikį? Sapnuose Lilią persekioja didžiulis drugelis.

Kartu su režisieriumi debiutantų filmą kūrė scenarijaus bendraautorė

Iryna Tsilyk („Mėlyna kaip apelsinas žemė“), montuotoja Alina Grolova, vieną veikėją suvaidino režisierė Natalya Vorozhbit („Blogi keliai“). Pateikiame „Laisvės radijo“ interviu su Nakonechnyi fragmentus. Kanų festivalio išvakarėse su juo kalbėjosi Dmitrijus Desiaterikas.

Dalyvavote televizijos vaikų šou „Pats protingiausias“. Ar tai jus paveikė?

Net labai: programos prodiuseris Volodimiras Oseledčikas dėstė režisūrą V. Karpenkos-Karo universitete. Jis rinko kursą ir patarė man ir mano artimai draugei pabūti laisvais klausytojais, o po to apsispręsti. Kiekvieną šeštadienį važinėjome į Kyjivą – aš iš Odesos, Julija iš Chersono. Iki tol lankiau teatro mokyklą, norėjau stoti į aktorių fakultetą, bet būtent Kyjive įsimylėjau režisūrą.

Daug kino fakulteto absolventų prisimena mokslo metus gana ironiškai...

Mano atsiminimai tik geriausi. Taip, sąlygos buvo sudėtingos, bet man pasisekė su meistrais, mokiisiais specialybės. Kiekvienas užsiėmimas ir kiekvienas darbas buvo sąmoningas, turiningas, daugialypis. Kursas taip pat buvo puikus. Mes labai susidraugavome ir dabar stebime vienas kitą. Iki šiol išnaudoju patirtį ir kontaktus, įgytus universitete.

Jūsų filmas sukurtas „TABOR Production“ kompanijoje, esate vienas jos steigėjų. Kompanijos projektai gavo Berlinalės, IDFA, Leipcigo kino festivalių prizus. Kaip pavyko tiek

daug pasiekti per palyginti trumpą laiką?

Sukūrėme kompaniją būdami labai jauni, primygtinai patarus vienos mūsų kolegės močiutei, nelabai suvokdami, ką darome. Bet galiausiai tai, kad patys esame prodiuseriai, leidžia mums prioritetu laikyti autoriaus sumanymą. Taip pat labai padėjo, kad mes keitėmės vaidmenimis – buvome vienas kito projektų režisieriais ir prodiuseriais.

Kaip atsirado filmo „Drugelio žvilgsniu“ idėja?

Montavau dokumentinį filmą apie moteris kare „Nematomas batalionas“. Viena jo herojė pasakė frazę apie nelaisvę ir aš susimąsčiau, kas laukia moters tokioje situacijoje. Kas gali būti baisiau už mirtį? Taip atsirado užuomazga. Paskui su Iryna Tsilyk sugalvojome, kaip rutulioti siužetą.

Kaip pats suformuluotumėte, apie ką filmas?

Apie traumos pasekmių nugalėjimą ir apie išgyvenimą. Apie išsigelbėjimą. Mes kalbame apie karo sukeltos traumos pasekmes, to karo, kuris iš tikrųjų buvo tik dar didesnio karo nuojauta.

Pastebėjau, kad nuolatinis daugumos jūsų filmų motyvas – stiprios savarankiškos moterys ekstremaliomis aplinkybėmis, o filmų siužetai įkūnijami gana neįprastu, iš dalies siurrealistiniu stiliumi.

Bandėme skirtingomis meninėmis priemonėmis išreikšti tai, ką herojė patiria ne tik asmeniniame ar socialiniame, bet ir metafiziniame,

egzistenciniame kontekste. Klausėme savęs, kiek tai yra pateisinama. Bet paskui realybė įrodė, kad toks požiūris visai aktualus.

Ar daug bendravote su buvaisiais nelaisvėje?

Taip, rengdamiesi filmavimui kalbėjomės su buvaisiais belaisviais – ir su moterimis, ir su vyrais. Su tais, kurie patyrė vienokią ar kitokią prievartą. Pagrindinio vaidmens aktorė atliko atskirą tyrimą. Filmą kuriant dalyvavo ir buvę įkaitai. Stengėmės panaudoti jų patirtį filmuojant.

Kuo jus nustebino tos istorijos?

Visos jos stebina skirtingai. Moterų, kurios buvo belaisvės ir vienaip ar kitaip patyrė prievartą, taip pat ir seksualinę, istorijos labai skaudžios. Bet labiausiai stulbina kas kita: priešais tave – perėjęs pragarą žmogus, bet jo dvasios jėga leidžia jam gyventi toliau, ir tu pajunti paties kasdieniškiausio, atrodytų, paprasto gyvenimo vertę. Tai sukrečia labiausiai.

Kaip jaučiatės sužinojęs, kad filmas atrinktas į oficialiąją Kanų programą?

Gana dviprasmiškai. Žinoma, suprantu, kad turėčiau džiaugtis. Ir aš džiaugiausi, buvo labai malonu apie tai pranešti bendraautoriams ir aktorei, nes jie labai ilgai kūrė filmą, labai daug į jį įdėjo. Bet visiškas džiaugsmas neatėjo.

Kodėl?

Todėl, kad dabar viduje nėra pakankamos emocinės erdvės. Ją tenka atiduoti kitiems poreikiams ir svarbesniems klausimams.

Ar jums taps problema rusų filmo dalyvavimas pagrindiniame konkurse?

Suprantame, kad ten bus rusiškų filmų. Mes taip pat suvokiame, kad valdantys, privilegijuoti kino sluoksniai primena politinius ir ekonominius privilegijuotus sluoksnius. Kad jie yra veidmainiai, yra nepaslankūs, nenori keisti komfortiško savo gyvenimo būdo. Bet mūsų prioritetas vienas: visur, kur tik galima, kalbėti apie karą Ukrainoje, vienaip ar kitaip artinti pergalę, artinti mūsų europinę integraciją, stiprinti ukrainiečių balsą, nugalėti imperinį naratyvą, auginti antikolonijinį diskursą. Jausmai – tai viena, siekiai – kas kita.

Kur jus užklupo karas?

Visą laiką buvau Kyjive. Tik kartą nuvykau į Odesą aplankyti mamos ir per tą savaitę buvo išlaisvintos Kyjivo apylinkės. Todėl grįžau ir pradėjau filmuoti. Mes su kolegomis iš tikrųjų apsigyvenome „TABOR“ biure, daug filmuojame ir suprantame, kad iš tų istorijų kada nors atsiras trumpametražis arba pilno metražo filmas, bet dabar sunku pasakyti, apie ką jis bus. Tai jau po karo. Ir dar truputį savanoriaujame. Prieš karą rengiau paraišką Ukrainos kultūros fondui antro vaidybinio filmo scenarijui rašyti. Labai tikėjau sumanymu. Pažadėjau sau, kad po „Drugelio žvilgsniu“ būtinai nufilmuosiu komediją. Bet, žinoma, istorija keisis. Bus kuo užsiimti. Svarbiausia, kad visi būtų gyvi ir nugalėtų.

PARENGĖ Ž. P.

Izoldai Keidošiūtei – 70

Ištikimoji. Trys aukso žodeliai apie Izoldą Keidošiūtę

Iškili kino kritikė ir žurnalistė Izolda Keidošiūtė birželio 3 d. švenčia septyniasdešimtmetį. Šia proga siūlome paskaityti 2005 m. Sauliaus Macaičio, bičiulio ir kolegos, rašytą laišką-pagiriamąjį žodį jai. Ilgiausių metų, mieloji Izolda!

Vasarai prasidėjus, visi švenčia jubiliejus – net pavydas ima. Štai ir Izolda Keidošiūtė įsigudrino tuo pat kartu atšvęsti ir gimtadienį (ne-jubiliejinį), ir savojo darbo Lietuvos televizijoje 30-metį. Sugebėk tu net tris dešimtmečius vienoje vietoje nusėdėti, propaguojant gerą kiną, – na ir charakteris!

Neimsiu vardyti visų jos darbų darbelių „Kino pasaulyje“, „Elito kino“, dabar „25 kadro“ laidose, be kurių LRT ekranas tuojau taptų kažkoks nykesnis. Antai šiamečiam

Berlyno kino festivaliui kažko – net nesupratau ko – labai stigo. Bet kai prašmatnaus viešbučio „Hyatt“ hole išvydau į Vokietiją vėlavusios Izoldos, sėdinčios kaip karalienė prie 4 eurus kaštavusio kavos puodelio (mane tenkindavo už pusę euro), povyžą, suvokiau: festivalis pagaliau prasidėjo.

Ne tik Lietuvoje Izoldą pažįsta visi, ir ji – visus. Nepaprastai nu-stebau, kai „Lietuvos ryto“ žurnalistė, paryžietė Edita Urmonaitė man pasakė tik šiemet Kanuose pagaliau susipažinusi su Izolda, kuri jai atrodžiusi labai griežta, tik į pabaigą „atitirpusi“, didžiulį įspūdį palikusi.

Už Izoldos griežtumo – ne visų ir ne iš karto įžvelgiama žudanti ironija. Jau kai pasakys ką – tiesiog kirviu nukirs. Po jos klasikinių

aforizmų galima tos temos (to žmogaus) ir nebeliesti. Kartą namie laipiojau sienomis, pasibaisėjęs vienu lietuvišku filmu. Apie 1-ą valandą nakties pasigirdo Izoldos, irgi, kaip paaiškėjo, besinervinančios, skambutis. Rėžė tik: „Leninas 1918 metais!“ – abu ėmėme kvatoti, negera įtampa atslūgo, tema tapo išsemta visam laikui.

Ir į ką tas jos nepakartojamas charakteris? Lyg ir ne į tėvą Petrą, poetą žurnalistą. Ir ne visai į mamą Tamarą, kurios balsas, telefono laidais atskriejęs, gydo tavąsias žaizdas kaip balzamas. („Norėtum“, perskaičiusi turbūt atsikirs nesentimentali jubiliatė.) Gal Izolda kai kuo atsikartos dukroje Elenoje, su kuria irgi labai įdomu, po kurios jaunatvišku linksmumu panašus kryptingumas, naujos idėjos,

P. LILEIKIO NUOTR.

Izolda Keidošiūtė

žinių godumas, griežtumas – netgi mamai.

Dėl žinių apie kiną aruodo – atskira kalba. Didžiausiai interneto kino svetainei „IMDb“ nežinant kažkokių faktų – skambink Izoldai, ji pasakys.

Izolda Keidošiūtė dešimtmečiais ištikima ne vien „savo“ televizijai, o ir draugams, draugėms,

tarp kurių – vienos įžymybės (bet ji ne kolekcionierė, ji, nuostabią uoslę individualybėms turėdama, susidraugavo dar tada, kai niekas nematė ateities). Įmanoma susipykti, bet žinai, kad iš esmės draugiškos nuostatos tai nepakeis. Visada galėsi pasikliauti, o tai tokia retenybė... Vienu žodžiu – unikumas. Kaip gerai, kad ji yra – ekrane ir gyvenime.

Kanų festivalio laureatai

Nuo Manto Kvedaravičiaus iki Rubeno Östlundo

SANTA LINGEVIČIŪTĖ

Štai ir baigėsi jubiliejinis 75-asis Kanų festivalis, kurio uždarymo transliaciją buvo galima stebėti per Kanų „Youtube“ kanalą. Didžiąją renginio dalį apėmė pasivaikščiojimas raudonuojų kilimu, pozavimas fotografams. Eilinė prašmatnių suknelių, juodų ar baltų smokingų ekspozicija; Piero Paolo Pasolini ar Godardo nešiotų akinių rėmelių variacijos irgi buvo akivaizdžios.

Ant Kanų kilimo labiausiai fiksuoti aktoriai ar režisieriai – prancūzai, ypač Vincent’as Lindonas, vadovavęs pagrindinės konkursinės programos žiuri. Keliomis minutėmis mažiau dėmesio sulaukė aktorius Édgaras Ramírezas, kuris buvo įtrauktas į „Ypatingo žvilgsnio“ žiuri sudėtį, Javieras Bardemas, vedęs kūrybines dirbtuves išrinktiesiems studentams ir kone pasijutęs profesoriumi; „Auksinės kameros“ žiuri pirmininkė Rossy de Palma, ypač jos žavioji nosis, taip pat buvo fotografuojama įvairiais rakursais. O štai Jerzy Skolimowski nebuvo pakalbintas, tik paminėta, kad jis lenkų režisierius, beje, Kilimo vedėja pavadino jį Jeremy... Jei transliacijos organizatoriai bent būtų numanę, kad režisieriaus filmas „Io“ („EO“, Lenkija, Italija) bus apdovanotas Žiuri prizų, gal ir būtų išsamiau pasiruošę jį pristatyti, juo labiau kad Jerzy Skolimowskio padėka išsiskyrė iš visų kitų: režisierius padėkojo visiems savo filmo asilukams, išvardijo jų vardus ir pasakė, kur su jais susipažino.

Ką jau kalbėti apie dokumentikos žiuri, kuri, regis, pagal sudėtį atrodė brandžiausia: režisierė Agnieszka Holland, ukrainiečių režisierė, scenaristė, poetė Iryna Tsilyk, prancūzų aktorius Pierre’as Deladonchamps’as, ispanų kino kritikas Alexas Vincente ir Hichamas Falahas – Prancūzijoje studijavęs marokietis režisierius, operatorius, prodiuseris ir programų sudarytojas, Tarptautinio Agadiro (Marokas) dokumentinio kino festivalio generalinis direktorius nuo 2012-ųjų.

Šios žiuri ant raudono kilimo nepastebėjau, o ir laureatus ji pasiskelbė anksčiau. Svarbu paminėti, kad Manto Kvedaravičiaus „Mariupoliui 2“ atiteko Specialusis žiuri apdovanojimas. Žiuri savo pasirinkimą apibūdino taip: „Mariupolio 2“ neįmanoma lyginti su kitais konkurso filmais. Tai itin radikalus, drąsus, meniškas ir egzistencinis pareiškimas. Režisierius tapo viena iš tūkstančių civilių gyventojų aukų nuo karinės Putino invazijos pradžios.“

Lenkų kritikas Krzysztof Kwiatkowski konstatavo, kad Kanų

laureatėmis tapo paprastos istorijos. Tai neturėtų stebinti, kai kone septyniasdešimt procentų žiuri narių sudarė tiesiog aktoriai: vaidinantys geriau ar prasčiau, retai turintys savo nuomonę. Užtat gražūs. Primename, kad pagrindinei žiuri vadovavo prancūzų aktorius Vincent’as Lindonas, dar šioje žiuri buvo britų aktorė Rebecca Hall, galbūt kai kam prisimenama iš „Viki, Kristina, Barselona“ (rež. Woody Allen, 2008), tie, kurie domisi godziliada ir kongiada, šią aktorę galėjo išvysti ir „Godziloje prieš Kongą“ (2021). Įvairovės dėlei į žiuri pakviesta ir Indijos superžvaigždė (kiek suprantu, Bolivudo) – Deepika Padukone, 2018-aisiais „Times“ žurnalo įtraukta į įtakingiausių pasaulio žmonių šimtuką. Italų aktorė Jasmine Trinca, karjerą pradėjusi Nanni Moretti filmuose, dabar jau bando ir režisūros duoną. Noomi Rapace mums kaip ir pažįstama – tai mergina su drakono tatuiruote. Šalia aktorių plejados atsirado vietos ir keliems režisieriams: Joachimui Trierui, kuriančiam romanų minkštais viršeliais kiną, kol kas vieno filmo režisieriui prancūzui Ladj Ly, sukūrusiam „Vargdienius“ (2019), na, ir rimtajam Asgharui Farhadi – Kanų senbuviui, „Oskaro“ nominantui, bet patį save pradedančiam kartoti Irano kūrėjui.

Taigi grįžkime prie paprastų apdovanotų istorijų ir „paprasto gerumo“ padėkų, gavus prizą. Reikia pasakyti, kad Kanai, kaip ir „Eurovizija“, esą apolitiškas renginys, tad laureatų kalbos buvo maždaug vienodos, jokių užuominų apie vykstantį karą Europoje. Nors dar neteko matyti nė vieno filmo, nuspėju, kad jų tematika maždaug irgi vienoda. Štai jau labai vienodą kiną pastaroju metu kuriantiems, užtat etatiniams Kanų režisieriams broliams Dardenne’ams buvo įteiktas 75-ojo jubiliejaus prizas už dramą „Toris ir Lokita“ („Tori et Lokita“, Prancūzija, Belgija) apie du vaikus, kurie vieni patys atkeliavo į Belgiją iš Afrikos.

Geriausiu režisieriumi buvo pripažintas Park Chan-wookas už filmą „Sprendimas išeiti“ („Heojil kyolshim“, Pietų Korėja). Bent jau šio filmo aprašyme slypi intriga: apie policininką, tiriantį žmogžudystę, ir nužudytojo žmoną, savaime tapusią pagrindine įtariąja. Park Chan-wookas net ir kiekvieną iš pažiūros banalią istoriją gali paversti įtemptu trileriu ir priversti žiūrovą blaškytis po jo siužetinių vingių labirintus. Tad neuostabu, kad Kanuose viešėję kritikai filmą įvertino aukščiausiu balu.

Žemiausio kritikų įvertinimo sulaukė Claire Denis, apdovanota

Didžiuoju žiuri prizų už naująsias filmą „Vidurdienio žvaigždės“ („Stars at Noon“, Prancūzija). Teko skaityti, kad filme ir vėl paliečiama (post)kolonializmo tema, tik ar pavyko režisieriai prilygti savo ankstesniems filmams šia tema („Gražus darbas“, 1999; „Balta medžiaga“, 2009) – turbūt pamatysime viename iš lietuviškų kino festivalių.

Beje, Didįjį žiuri prizą ji pasidalijo su dar visiškai jaunu belgų režisieriumi Lukasu Dhontu už jo dar tik antrą pilnametražį filmą „Arti“ („Close“, Belgija, Nyderlandai, Prancūzija). Ar filmas bus toks pat jautrus kaip ir trisdešimt vieno režisieriaus padėka per ceremoniją (salėje sėdėjusi mama, regis, kalbą jau mokėjo atmintinai, mat vaikui iš susijaudinimo apsiverkus ir užstrigus, ji ją savo nebyliomis lūpomis tarė toliau), pamatysime savo ekranuose dar turbūt šiemet.

Na, o „Auksinė palmės šakelė“ jau antrą kartą (pirmoji buvo už filmą „Kvadratas“, 2017) atiteko švedui Rubenui Östlundui už filmą „Liūdesio trikampis“ („Triangle of Sadness“, Švedija, Prancūzija, D. Britanija, Vokietija). Vieni filmą įvardijo kaip „bjauriausią festivalyje“, kiti – kaip geriausią komediją. Nors filmo matyti dar neteko, iš perskaitytų pirmųjų recenzijų susidaro įspūdis, kad režisierius naudoja „Kvadrato“ sėkmės formulę. Šįkart – tai šiuolaikinio „elito“ satyra. Prabangiu kruizu keliauja rusų oligarchas (keista, juk visi jie turi nuosavas jachtas...), sutuoktinių pora, finansinę gerovę susikūrusi iš prekybos ginklais, aukštosios mados atstovai.

Prasidėjus audrai dauguma keliautojų suserga jūros liga, o išmatos ir buvęs skrandžio turinys užtvindo net denį. Po laivo katastrofos keleiviai pasiekia salą, kur socialiniai vaidmenys apvirsta aukštyn kojomis. Ar gali būti taip, kad XXI a. daugiausia pinigų turi ne protinčiausiai, o neetiškiausi asmenys?..

Taip Östlundas įgelia ir šiuolaikinio pasaulio kultūros agentams, kurie, anot jo, vagia menininkų kūrybą ir paverčia ją pinigais. Režisieriui kūrybiškumas yra toks pat svarbus kaip ir vartojimas.

Beje, rusų kino kritiko Antono Dolino paklaustas apie vieną spalvingiausių filmo personažų – rusų oligarchą Dmitrijų, Östlundas atsakė, kad galėtų sukurti filmą apie realų rusų oligarchą, bet taip, kad žiūrovai pajustų jo kančias ir imtų simpatizuoti. Dolinas klausime paminėjo Michailą Fridmaną, kuriam buvo pritaikytos Vakarų sankcijos, o šis ėmė skųstis, kad dėl ribotų lėšų neišgali nusisamdyti valytojos...

„Liūdesio trikampis“

„Toris ir Lokita“

„Sprendimas išeiti“

„Vidurdienio žvaigždės“

„Arti“

Asilai ir ritualai

Krėsle prie televizoriaus

Per Kanų festivalio uždarymo ceremoniją laureatai dėkojo visomis kalbomis – galėjai išgirsti, kaip skamba farsi, kinų, japonų ir kitos egzotiškos kalbos. Laureatai negailėjo brangaus laiko, kad išvardytų artimųjų ir bendradarbių vardus, nieko nesakančius daugumai žiūrovų, o belgų režisierių pora net pasibučiavo, demonstruodama, kaip myli vienas kitą. Ir, regis, tik senas nonkonformistas Jerzy Skolimowskis suvokė situacijos absurdą: jis padėkojo savo filmo „Io“ aktoriams – šešiams asilams – ir garsiai ištarė jų vardus. Puikiai suprantu daugumos laureatų euforiją ir norą padėkoti mamai ar žmonai, bet juk jie turėjo puikią progą priminti sau ir kitiems, kodėl yra šioje salėje, prisiminti karą Ukrainoje, sudėtingą kino situaciją pasibaigus pandemijai, prabilti apie tai, kas jiems svarbu. Deja, tuo pasinaudojo vos keli kūrėjai. Šventė yra šventė ir nereikia jos gadinti rimtomis kalbomis? Sekmadienį (5 d.) galėsime stebėti panašų įvykį: LRT (21 val.) ir LRT Plius (20 val.) transliuos „Sidabrinių gervių“ apdovanojimų ceremoniją. Karštligiškai bandžiau prisiminti, ar kokiame nors iš nominuotų filmų vaidina tikri asilai, bet į galvą atėjo tik tie, kurie yra žmonės.

Šiomet antrą kartą „Auksinę palmės šakelę“ pelniusio švedų režisieriaus Rubeno Östlundo pirmąją „šakelę“ – filmą „Kvadratas“ – primins LRT Plius (9 d. 21.30). Šio šmaikštaus filmo apie šiuolaikinį meną herojus yra Kristianas (Claes Bang) – Stokholmo šiuolaikinio meno muziejaus direktorius. Jis gražus, protingas ir politkorektiškas, turintis valdžią ir mokantis išmintingai pasinaudoti savo padėtimi, bet Östlundas jį nuolat įvelia į situacijas, kurios satyriškai atspindi mus supantį pasaulį. Kristianas, regis,

kontroliuoja viską. Po skyrybų jis pavyzdingai rūpinasi dukrelėmis, važinėja ekologišku automobiliu, padeda kitiems, ypač jei tai nereikalauja daug pastangų. Kristianas rengia visuomenės tolerantiškumą ugdančią instaliaciją „Kvadratas“, su kuria sieja daug vilčių. Tačiau pamažu idealaus piliečio įvaizdyje ima rasti vis daugiau plyšių.

Režisierius (beje, iš tikrųjų kūręs panašią instaliaciją) mėgaujasi galėdamas pasišaipyti iš politinio korektiškumo, nors filme, matyt, kiekvienas galės pajusti, kad šaipomasi ir iš jo. Viename interviu Östlundas sakė, kad rodo mūsų dūstančio pasaulio, kuriame priimtume sau griežtas taisykles, kaip turime elgtis, problemas, ir prisipažino: „Kristianas yra mano *alter ego*. Jis panašaus amžiaus, taip pat turi dvi dukreles – mokyklos rungtynių šokėjas, pamainomis auklėja jas su savo buvusia partnere. Matyt, kadaise jis padarė panašių į mano klaidų, o dabar susiduria su panašiomis problemomis. Jis gyvena meno apsuptyje, truputį lyg stiklainyje. Tačiau jis stebi neteisę aplinkui, mato atskirtį, sistemos nuskriaustus žmones. Ar jis turi apsimesti, kad viskas yra gerai, ar reaguoti?“ Pasak Östlundo, rinkdamas medžiagą „Kvadratu“ jis važinėjo po muziejus: „Niujorkas, Madridas, Paryžius... Net neišsivaizduojate, kiek kartų mačiau baltas sienas su neoniniais užrašais, po galerijas išbarstytas akmenų krūvelas ar geležies gabalus. Šiuolaikinis menas dažnai pavirsta tuščiu ritualu. Žinoma, kine taip pat tai atsitinka, bet mes pernelyg įsižiūrėję į save, kad tai pastebėtume. Būtent apie tai ir kalbu. Jei norime, kad mūsų kūryba būtų svarbi, turime žiūrėti į save kritiškai.“

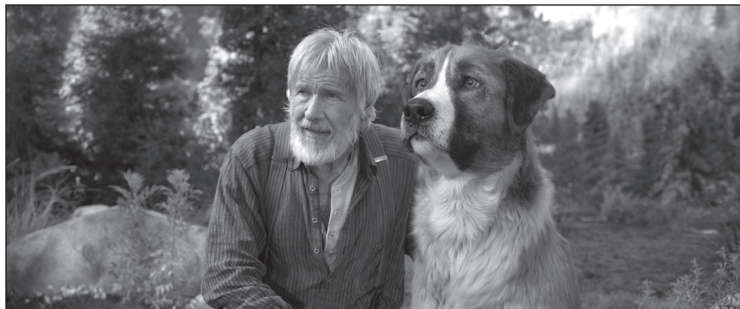
Kinas ir jo kūrėjai dažnai tampa filmų tema. LRT Plius (4 d. 21 val.) parodys Richardo Glatzerio ir Washo Westermorelando filmą „Paskutinis Robinas Hudas“, kurio herojus Errolas Flynnas vaidino garsųjį plėšiką populiariame Holivudo filme ir buvo laikomas vienu geidžiamiausių pasaulio vyrų. Filmo veiksmas nukelia į 1957-uosius, kai Flynno (Kevin Kline) kareja jau artėjo prie pabaigos ir jis sutiko penkiolikmetę grožio konkurso nugalėtoją Beverly Aadland (Dakota Fanning). Mergina gavo darbą „Warner Brothers“ studijoje, pakeitusi gimimo metus ir pasiskelbusi pilnamete. Netrukus tarp jos ir aktoriaus prasidėjo romanas. Kariniuose ir nuotykių filmuose Flynnas vaidino drąsius ir garbingus herojus, bet gyvenime buvo kitoks. Kartu su Beverly 1959 m. jis vaidino filme „Kubos maištininkės“, ir tai buvo paskutinis Flynno vaidmuo.

LRT (šiandakt, 4 d., 00.40) primins dar vieną tikrą istoriją. Jonathano Demme filmas „Melvinas ir Howardas“ pasakoja apie paprastą darbininką, kuris pavėžėja sužeistą senuką, prisistačiusį Howardu Hughesu (Jason Robards). Gelbėtojas iš pradžių nepatiki sužeistuoju, bet vėlesni įvykiai privers jį prisiminti seną keistuolį.

Hughesas – viena didžiųjų Holivudo legendų, milijardierius, aviatorius, kino magnatas, kino žvaigždžių atradėjas ir meilužis. Jam skirtas ir Martino Scorsese filmas „Aviatorius“ (LNK, šiandakt, 4 d., 01.45). Hughesą šiame filme suvaidino Leonardo DiCaprio, ir tai vienas įsimintiniausių jo vaidmenų. Scorsese rodo ne tik tą milijardieriaus gyvenimo tarpsnį, kai jis susižavėjo kinu, bet ir atkuria laiką, kai kinas iš didžiojo nebylio tapo garsinis. Tarp gausių kino citatų galima

„Kvadratas“

„Protėvių šauksmas“

pamatyti ir pirmojo garsinio filmo „Džiazo dainininkas“ (1927) epizodą – pagrindinį vaidmenį jame sukūrė Serežiuje gimęs Alas Jolsonas.

Vasara dar neprasidėjo, bet televizijos jau kartoja filmus. Chriso Sanderso „Protėvių šauksmas“ (TV3, 4 d. 19.30) dar nespėjo nusibosti, juolab kad tai Jacko Londono romano ekranizacija. Pasakodamas apie šunį Baką rašytojas aprašė amerikiečių visuomenės ties XIX ir XX a. riba nerimą ir apsėdimus: aukso karštligę, technologijų įsiveržimą į gamtą bei paprasto gyvenimo ir harmonijos ilgesį. Masinė kultūra ir kinas netrukus paverstė „Protėvių šauksmą“, kaip dabar mėgsta sakyti kino platintojai, „pasaka visai šeimai“. Šios naujausios ekranizacijos autorius pabandė knygą paversti pasakojimu apie savojo „aš“ atradimą.

Sandersas sukūrė ne vieną animacinį filmą ir tai matyti „Protėvių šauksme“ – šunys čia kompiuteriu „pataisyti“ ir gali išreikšti bet kokius jausmus. Tačiau aktoriai, matyt, jaučiasi nelabai jaukiai šalia tokių išraiškingų keturkojų. Tik Džoną Torntoną vaidinantis Harrisonas

Fordas kuria tikrą duetą su Baku. Kita vertus, Januszo Kaminskio filmuoti kadrai nuolat primena, kad „Protėvių šauksmas“ yra grandiozinis reginys ir nereikia ieškoti tikslų sąsajų su knyga.

Nereikia ir Paulo Thomo Andersono filmo „Mokytokas“ (TV1, 4 d. 22.55) laikyti tikslia scientologijos sektos įkūrėjo L. Rono Hubbardo biografija, nors režisierius prisipažįsta, kad šis tapo filmo herojaus Lankasterio Dodo, kurį suvaidino Philipas Seymouras Hoffmanas, prototipu. Režisierius koncentruojasi į sektos atsiradimą ir naujų narių verbaviną prilygina viliojimo menui. Dodo sužavėtas Antrojo pasaulinio karo veteranas Fredis (Joaquin Phoenix) patiki, kad Dodas jam padės, sugrąžins žmogiškumą, taps tėvu, išmokys susitaikyti su prisiminimais. Tai ypatingas ryšys ir neatitiktinai Andersonas yra sakęs, kad norėjo papasakoti meilės istoriją. Bet platoniškas abiejų personažų ryšys neišvengs susidūrimo su tuo, kas instinktyvu, seksualu, nujaučiama.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

„Kino“ skaitymo malonumai

Pasirodė naujas žurnalo numeris

„Ir vėl turime diktatorių, ir vėl vyksta karas. Ir vėl reikia, kad kinas nebūtų nebylus.“ Tai viena Volodymyro Zelenskio frazių, pasakytų per 75-ąjį Kanų festivalio atidarymą. Ar jautri Ukrainos prezidento kalba padarys nors menką įtaką ne tik tarptautinei kino bendruomenei, parodys laikas. Nors tą patį atidarymo vakarą virš Kanų praskridę reaktyviniai lėktuvai sukėlė kai kuriems ukrainiečių kino atstovams panikos priepuolį. Lėktuvai tapo Tomo Cruise'o prodiusuoto filmo „Asas Maverikas“ („Top Gun: Maverick“, rež. Joseph Kosinski) reklaminės kampanijos dalimi. Filmą rodomas ne tik Kanuose – į jo premjerą tuo pat metu Londone

atvyko ir princas Williamas su žmona Catherine.

Sakoma, kad svetimo skausmo nebūna. Kalbama, kad po jautraus svarbiausio kino festivalio atidarymo gyvenimas ten vėl grįžo į normalaus gyvenimo vėžes, lyg nieko už miesto ribų nevyktų. Tačiau „Kinui“ Ukrainos kultūra, istorija ir skausmas – ne tokie tolimi.

Lietuvos kino bendruomenę karas Ukrainoje paveikė tiesiogiai – apgultame Mariupolyje buvo nužudytas režisierius Mantas Kvedaravičius. Prisiminimais pasidalijo keli jį pažinoję žmonės. Audrius Stonys rašo, kad šio kūrėjo „filmų šaknys siekė kažkokias tolimas, tamsias, su anapusybe susiliečiančias mūsų

pasaulio erdves“. Ne veltui iš „Kino“ archyvų naujam gyvenimui prikeliamie ir interviu su režisieriumi po 2016-aisiais pasirodžiusio jo „Mariupolis 2“, deja, pabaigtas kurti ne tokiomis aplinkybėmis, kokiomis visi tikėjosi. Kvedaravičiaus filmavimo užrašų fragmentas buvo panaudotas oficialiam filmo aprašymui. Jau sugriautą miestą jis apibūdino taip: „Tai buvo rojus pragare. Susiliečiantys trapūs drugelio sparnai.“

„Kino istorijoje“ Živilė Pipinytė atgaivina ukrainiečių kino poetus, pradėdama Oleksandro Dovženkos užrašų knygelėse aprašytu sapnu. „Platus laukai, auksiniai, begaliniai.

Ir dangus toks mėlynas, toks ryškus, kokio gyvenime niekada nebūna. O jei ir būna, o jei toks ir atrodo, tai tik neįprastais laikais.“ Šis tekstas galėtų tapti puikios filmų retrospektyvos pagrindu.

Nors ne vieną mūsų apėmęs beprasmybės jausmas, laikas nestovi vietoje. Taigi siūlome ir tradicines savo rubrikas. Juo labiau kad Izolda Keidošiūtė išsamiau pristato Pedro Almodóvaro filmų moteris, kurios, anot režisieriaus, bent jau ispanų kultūroje daug gyvesnės, atviresnės ir ekspresyvesnės už vyrus. Filmų gamyba nesustojo, neužsidarė ir kino teatrai, tad siūlome nepraleisti, mūsų nuomone, įdomesnių šių metų filmų recenzijų; verta laukti

ir kelių lietuviškų filmų premjerų, kurios įvyks dar šiais metais.

O jeigu laikas sustotų? Kaip ima stoti Rusijoje? Juk gauname informaciją, kad šioje šalyje Holivudo premjeras keičia net indiški filmai. Ar pasaulį be kino dar būtų galima vadinti žmonių pasauliu? Pipinytės rašytame feljetone rasite atsakymų.

KINAS

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22

Naujas žvilgsnis į XX a. II pusės – XXI a.

Lietuvos dailę

Paroda „Neramūs kūnai. Rytų Vokietijos fo- tografija 1980–1989“

Tarptautinė paroda „Sudėtingos praeitys. Susiję pasauliai“

iki 5 d. – Aleksandro Gliadelovo (Ukraina) fotografijų paroda „Karas Ukrainoje. 2022 metai“

Radvilų rūmų dailės muziejus

Vilniaus g. 24

Tomo Daukšos paroda „Laimės švieselės“

Emilijos Škarnulytės paroda „Švytintys kambariai“

Vilniaus paveikslų galerija

Didžioji g. 4

Paroda „Iš nusidėjėlių didžiausia“: Vladis- lovo Neveravičiaus paveikslas „Atgailau- janti šv. Marija Magdalietė“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus

Arsenalą g. 3A

Paroda „Nematomi. Istoriniai baldai iš šiuolaikinio dizaino perspektyvos“

Slovakų juvelyrų Janos Machatovos ir Pete- rio Machatos paroda „Po paviršiumi“

V. Kasiulio dailės muziejus

A. Goštauto g. 1

Paroda „Šiuolaikinė Afrikos dailė: tapaty- bės svajos ir realijos“

Paroda „Paralelinis laikas“

Lietuvos nacionalinis muziejus

Arsenalą g. 1

Paroda „Išpakuojam!“

Senasis arsenalas

Arsenalą g. 3

Archeologės Rimutės Rimantienės 100-osioms gimimo metinėms skirta paroda „Ar galima šnekėtis man su jais?“

Istorijų namai

T. Kosciuškos g. 3

Paroda „Antanas Ingelevičius: kūrėjas ir miestas“

Paroda „Ką slepia sarkofagas: Senovės Egipto mumijų tyrimai“

Gedimino pilies bokštas

Arsenalą g. 5

Gedimino pilies bokšto ekspozicija

Vilniaus gynybinės sienos bastėja

Bokšto g. 20 / 18

Paroda „Pirmųjų krikščionių pėdsakai pa- goniškame Vilniuje“

Kazio Varnelio namai-muziejus

Didžioji g. 26

Briuselio karališkosios menų akademijos kuratorystės studentų meninis eksper- imentas-paroda „Skaitymo mėginiai / Rea- ding Samples“

Signatarų namai

Pilies g. 26

Ekspozicija „XX a. pradžios tautinio atgi- mimo ir nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo istorija (1900–1918)“

Lukiškių kalėjimas

Lukiškių skg. 6

Paroda „kovoto)OS XIX–XX“

Valdovų rūmai

Katedros a. 4

Tarptautinė paroda „Baroko skulptūros mistika: Johanas Georgas Pinzelis ir kiti XVIII a. Lvovo meistrai“

Vieno šedevro tarptautinė paroda „Šlovin- gas, didis ir neregėtas įvykis: 1611 m. Mas- kvos caro priesaika“

Vieno šedevro tarptautinė paroda „Kuni- gaikščio Boguslavo Radvilos portretas“

Bažnytinio paveldo muziejus

Šv. Mykolo g. 9

Paroda „Pro Rytų vartus: Orientas Lietuvos liturginėje tekstilėje XVI–XX amžiais“

MO muziejus

Pylimo g. 17

Paroda „Kaunas–Vilnius: nuversti kalnus“ Andrew Miksio fotografijos iš Lietuvos romų gyvenimą fiksuojančio projekto „BAXT“ Selmos Selman paroda „Poezija be trapumo“

Lietuvos meno pažinimo centras „Tartle“

Užupio g. 40

Paroda „Vilnius amžinai. Dailės kūrinių ir vadovų po miestą dialogas“

Vilniaus muziejus

Vokiečių g. 6

Paroda „Vokiečių gatvė“

Viršuliškių g. 45 – paroda „Kas į Viršulus?“

VDA parodų salės „Titanikas“

Maironio g. 3

VDA bakalauro ir magistro studentų bai- giamųjų darbų paroda „VDA BAMA 2022“

VDA galerija „Artifex“

Gaono g. 1

iki 10 d. – Simonos Pabrėžaitės paroda

VDA parodų erdvė „Kreatoriumas / meno krosnys“

Maironio g. 6

Vaivos Lanskoronskytės paroda „Mano kambarys“

Adomo Galdiko muziejus

Arklių g. 20–1

Paroda „Žvelgiu į peizažą...“

Prospekto fotografijos galerija

Gedimino pr. 43

VDA Fotografijos, animacijos ir medijų meno katedros absolventų darbų paroda „Nepažįs- tamieji: padarai ir istorijų pasakotojas“

Vilniaus fotografijos galerija

Stiklių g. 4

VDA Fotografijos, animacijos ir medijų meno katedros absolventų darbų paroda „Nepažįstamieji tave nusiųdė ir parodė, kur šiukšlės, o kur žvaigždės“

Pamėnkalnio galerija

Pamėnkalnio g. 1

iki 11 d. – Ievos Mekšrūnaitės „Antroji paroda“

Galerija „Arka“

Aušros Vartų g. 7

nuo 7 d. – Jono Maldžiūno paroda „Miru- sios kopos“

nuo 7 d. – Vijos Tarabildienės retrospekty- vinė paroda „Reminescencijos“

Dailininkų sąjungos galerija

Vokiečių g. 2

Galerijos vitrinoje – Danutės Jazgevičiūtės kūrybos paroda „Myliu gamtą“

iki 8 d. – Gabrielės Menšikovaitės kūrybos paroda „Maldos“

Galerija „Meno niša“

J. Basanavičiaus g. 1 / 13

Pauliaus Šliaupos ir Finno Antono Ōrs- trando paroda „Žemės drama“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus

Pilies g. 40

Menininkių grupės „Gibson Girls“ (Ka- nada) paroda „Kartu ir atskirai. Pokalbiai meno ženklais“

Dienos centro „Mes esame“ narių paroda „Dovana Vilniui“

(AV17) galerija

Totorių g. 5

iki 9 d. – Andriaus Ermino paroda „Atmin- ties kambariai“

Vilniaus rotušė

Didžioji g. 31

Vlado Oržekauskio skaitmeninių paveikslė- lių paroda „Sapnų asmenukės“

Eglės Karpavičiūtės tapybos paroda

„Re-painted“

Galerija „Kunstkamera“

Ligoninės g. 4

iki 4 d. – paroda „Prisimink seną bliuzą...“

Teatro, muzikos ir kino muziejus

Vilniaus g. 41

Paroda „Coloratissimo (švytintis spalvomis)“

Samuelio Bako muziejus

Naugarduko g. 10 / 2

iki 6 d. – Ariko Brauerio (Austrija) tapy- bos darbų paroda „Arik Brauer. Pesacho pasakojimai“

Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejus

Pamėnkalnio g. 12

Holokausto ekspozicija

Energetikos ir technikos muziejus

Rinktinės g. 2

nuo 7 d. – tapytojų grupės paroda „Kita energija“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija

Vilniaus g. 39 / 6

iki 10 d. – Andriaus Brazio (1973–1996) kū- rybos paroda „Suskaldyto pasaulio teatras“

Vlado Vildžiūno galerija

Lobio g. 6 A

Tomo Vaičiaičio kūrybos darbų paroda „Levitacija“

Tumo galerija

Užupio g. 19

Paroda „Abstrakcijos toliuose“

Rašytojų klubas

Sirvydo g. 6

Mildos Kiaušaitės ir Dovilės Zelčiūtės foto- grafijos ir poezijos paroda „Palengva (ati) tirpsta“

Čiurlionio namai

Savičiaus g. 11

iki 4 d. – Gretos Šlezaitės grafikos paroda „Takai nušviesti tamsos“

S. Vainiūno namai

A. Goštauto g. 2

Aloyzo Stasiulevičiaus tapybos darbų paroda „Harmonija“

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Gedimino pr. 51

Edžio Jurčio (JAV) paroda „Būties nerimas“ Monikos Furmanos paroda „(Ne)Įmanoma VisaTA“

Vrublevskių biblioteka

Žygimantų g. 1

iki 10 d. – paroda „Nepriklausomybės žen- klai ekslibrisai Stasio Pilkos kolekcijoje“

Lietuvos nacionalinė filharmonija

Aušros Vartų g. 5

Dmitrijaus Matvejevo darbų paroda „Laukimas“

„The Room“ galerija

Polocko g. 17

Inos Budrytės, Eglės Gineitytės, Lino Leono Katino (1941–2020), Eglės Vertelkaitės grupinė paroda „Pražydusi krauju“, skirta Ukrainai paremti

Galerija „Atletika“

Vitebsko g. 21

Vilniaus dailės akademijos Fotografijos ir medijos meno katedros baigiamųjų darbų paroda „#FAMM.BA.2022 / Žinau, tu ilgiesi jau dabar“

AP galerija

Polocko g. 10

iki 5 d. – Leo Ray paroda „Būtybės“

GODŌ galerija

Malūnų g. 6A–12

Aistės Gabrielės Černiūtės tapybos paroda „Velveto lietus“

Bernardinų bažnyčia

Maironio g. 10

Palėpėje – Virgilijaus Usinavičiaus-Augu- lio analoginių fotografijų paroda „Rūko alchemija“

Galerija „apiece“

M.K. Čiurlionio g.

Tealo Griffino vieno kūrinio paroda „Bardo“

Galerija „Fantomas“

Vytauto g. 57

nuo 3 d. – Justinos Ramanauskienės foto- grafijų paroda „Roma – Neapolis. Veidai“

Buvusi siuvykla „Lelija“

Panerių g. 43

Biancos Bondi darbų paroda „Lelija“

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus

V. Putvinskio g. 55

Williamo Kentridge'o paroda „Tai, ko nepamename“

Paroda „Stasio Ušinsko marionetės ir tarp- tautinė modernizmo estetika“

Kauno paveikslų galerija

K. Donelaičio g. 16

Marinos Abramovič paroda „Būties atmintis“

Laikinoji M.K. Čiurlionio dailės galerija

A. Mackevičiaus g. 27

Paroda „Kaunas–Vilnius: nuversti kalnus“

Adelės ir Pauliaus Galaunių namai

Vydūno al. 2

„Moder... kas? Kauno modernizmas! ir architekto profesija“

Maironio lietuvių literatūros muziejus

Rotušės a. 13

Paroda, skirta Daliao Grinkevičiūtės 95-to- sioms gimimo metinėms „Dalia Grinkevičiūtė (1927–1987). Kambariai / įveikti atstumai“ Gvido Latako paroda „Apie salas“ „Tu ir aš esam vienas: rašytojai ir jų augintiniai“

„Mejeris Smečechauskas: dėmesio, fotografuojui!“

„Ievos Simonaitytės gyvenimo kambarys“ iki 11 d. – paroda „Nežinomas Jurkūnas: Sedūnai–Leningradas, 1895–1938“

Galerija „Meno parkas“

Rotušės a. 27

Paroda „Vladislovas Starevičius – animaci- jos pasaulio pionierius“ Dieterio Mammelio paroda „Tranzitas“ Sebastiano Mügge ir Christopho Mügge paroda „Ar tikrai norite išsaugot visus pėdsakus?“

Kauno fotografijos galerija

Vilniaus g. 2

Jimo Goldbergo (JAV) paroda „Rich and Poor“

Kauno apskrities viešoji biblioteka

K. Donelaičio g. 8

iki 5 d. – Emilijos Šileikaitės darbų paroda „Kaukės“

Kauno dramos teatras

Laisvės al. 71

Paroda „Jonas Jurašas. Būties kaina“

Kinas „Panemunė“

Vaidoto g. 26

Paroda „Geismo architektūra“

KLAIPĖDA

Lietuvos dailės muziejaus

Prano Domšaičio galerija

Liepų g. 33

Patricijos Gilytės paroda „Krašto kraštai“

Klaipėdos kultūrų komunikacijų centras

Didžioji Vandens g. 2

Paroda „Kolekcionuojant hitus. Kūriniai ir garso takeliai iš „Lewben Art Foundation“ kolekcijos“

iki 5 d. – Romos Auškalnytės (Suomija, Lietuva) paroda „Kūnas kaip tekstas (Corpus ut text)“ iki 5 d. – Daniele Bongiovanni (Italija) per- sonalinė paroda „Era“ iki 5 d. – Virginijaus Kinčinaičio mobilio- grafijos paroda „Misère“

Klaipėdos galerija

Bažnyčių g. 6

iki 4 d. – tarptautinio šiuolaikinės juve- lyrikos simpoziumo iš Švedijos paroda „LandJewelry / Žemės juvelyrika“

Baroti galerija

Didžioji Vandens g. 2

Šarūno Šimulyno darbų paroda „Gamtos užkalbėtojas“

ŠIAULIAI

„Laiptų“ galerija

Žemaitės g. 83

iki 11 d. – Gražinos Vitartaitės tapybos paroda „Šiapus ir anapus paveikslo“

Spektakliai

VILNIUS

Lietuvos nacionalinis operos ir baletotoeatras

3 d. 19 val. *Panevėžyje*, 10 d. 17 val. *Kaune*, 11 d. 19 val. *Trakuose* – G.B Pergolesi „TAR-NAITĖ PONIA“. Rež. G. Šeduikis, scenogr. S. Šimkūnaitė, kost. dail. U. Tamuliūnaitė. Atlikėjai G. Keraitė, M. Pleškytė, K. Bondarenko, E. Dauskurdis, L. Mikalauskas ir kt. 10 d. 18.30 – „Kūrybinis impulsas X“. Choreografai Ch. Lejeune, I.S. Martin, M.R. Cruz, O. Konošenko, G. Gylytė, E. Jakonis, J. Stankevičiūtė, E. Stundytė

Lietuvos nacionalinis dramos teatras

3, 4 d. 18 val. *Naujojoje salėje* – M. Ivaškevičiaus „MIEGANTYS“. Rež. O. Koršunovas 4 d. 19 val. *Menų spaustuvėje* – PREMJERA! É. Louis „KAS NUŽUDĖ MANO TĖVĄ“. Rež. A. Obcarskas 8 d. 19 val. *Naujojoje salėje* – „LEDO VAI-KAI“. Rež. B. Mar 8 d. 19 val. „*Menų spaustuvėje*“ – R. Duncano „ABELARAS IR ELOIZA“. Rež. R. Ramanauskas 10, 11 d. 19 val. *Naujojoje salėje* – L. Adomaičio, A. Obcarsko „BOKSAS“. Rež. A. Obcarskas 10 d. 19 val. „*Menų spaustuvėje*“ – Platono „DIALOGAI“. Rež. M. Ivanauskas

Valstybinis jaunimo teatras

3 d. 18.30 *Teatro fojė* – aktorės ir poetės D. Morozovaitės poezijos vakaras „Lytėjimas“ 4 d. 12 val. – „BROLIAI LIŪTAŠIRDŽIAI“ (pagal A. Lindgren knygą). Rež. K. Dehlholm 4 d. 16 val. *Teatro fojė* – „EIMUNTAS NE-KROŠIUS. TĖVO KĖDĖ“. Rež. A. Liuga 8, 9 d. 18.30 – PREMJERA! M. Nastaravičiaus „JAUNO ŽMOGAUS MEMUARAI“ (pagal R. Gavelio romaną). Rež. E. Švedkauskaitė 11 d. 16 val. – „RYTOJ BUVO VAKAR“. Rež. A. Giniotis

Vilniaus mažasis teatras

3 d. 20 val. *Teatro fojė* – PREMJERA! „KAS ATSIKLAUSĖ ŽEMĖS?“ (performansas). Rež. A. Noir, gyvos muzikos atlikėja Migloko, dail. R. Lendraitytė Utalla, fotografas X. Sobrino. Vaidina R. Sabonis 4 d. 18 val. – A. Čechovo „DĖDĖ VANIA“. Rež. T. Janežičius (Slovėnija) 9 d. 18.30 – N. Vorožbit „BLOGI KELIAI“. Rež. T. Trunova (Ukraina) („Kyiv Left Bank Theatre“, Ukraina)

Oskaro Koršunovo teatras

5 d. 20.30 *Lukiškių kalėjime 2.0* – B. Brechto „VESTUVĖS“. Rež. O. Koršunovas 6 d. 19 val. *OKT studijoje* – PREMJERA! A. Čechovo „ŽUVĖDRA“. Rež. Ir scenogr. J. Brazys 8 d. 18.30 *Menų spaustuvėje* – I. Vyrypajevo „IRANO KONFERENCIJA“. Rež. A. Rybakovas

Vilniaus teatras „Lėlė“

Didžioji salė

3, 4, 10, 11 d. 11 val. – „APIE PASAULĮ“. Scenarijaus aut. ir rež. J. Jukonytė, dail. N. Keršulytė, komp. V.A. Jasaitis. Vaidina E. Gaidauskaitė, Š. Gedvilas, D. Keršytė, R. Klezys

Mažoji salė

4 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „DEBESYS“. Rež., dail. A. Bagočiūnaitė-Paukštienė 11 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „VORO VESTUVĖS“. Rež. A. Mikutis 12 d. 12 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ“ (Ž. Gryvos knygelės motyvais). Inscen. aut., rež. ir dail. A. Mikutis **Palėpės salė** 4 d. 12 val. – „PELENĖ“ (Ch. Perrault pasakos motyvais). Pjesės aut. ir rež. N. Indriūnaitė

„Menų spaustuvė“

3 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „GRAŽI IR TAGALINGA: MIMOZOS IR SIRENOS“. Kūrybinė komanda V. Kvedaravičiūtė, R. Latvėnaitė, I. Pakštytė, A. Zacharovaitė, M. Žemaitytė 7 d. 18.30 *Juodojoje salėje* – „JUODA – BALTA“. Rež. A. Giniotis („Atviras ratas“) 7 d. 19 val. – A. Jurašiaus „PYPAS IR JO NUTIKIMAI“. Rež. S. Pikturnaitė 9 d. 18.30 – PREMJERA! „PASKUTINIS SPEKTAKLIS“. Rež. G. Zapalskis 12 d. 18.30 *Juodojoje salėje* – „LIETAUS ŽEMĖ“. Rež. A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas“)

KAUNAS

Nacionalinis Kauno dramos teatras

3, 4 d. nuo 10 val. – festivalis „Nerk į teatrą 2022“ 3 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – F. Dürrenmatto „SENOŠ DAMOS VIZITAS“. Rež. A. Giniotis 3 d. 19 val. *Mažojoje scenoje* – S. Vanhee paskaita-performansas „Riksmų kolekcija“ 4 d. 12, 14 val. *Rūtos salėje* – „AŠ ESU ŠVIE-SELE“ (šviesų ir fizinio teatro spektaklis vaikams nuo 3 m.) 4 d. 21 val. *Rūtos salėje* – „TUŠČIA KĖDĖ“ (muzikinė istorija apie J. Naujalį).

Rež. A. Jankevičius 8 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – PREMJERA! I. Vyrypaevo „JAUDULYS“. Rež. A. Špilevojus 9 d. 18 val. *Rūtos salėje* – B. Watson, A. Ivanovici „KAUNO ASAMBLĖJA“. Rež. Ch. Abraham (Kanada) 10 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – „GENTIS“ (pagal I. Simonaitytės romaną „Aukštųjų Šimonių likimas“). Rež. A. Jankevičius 12 d. 12 val. *Mažojoje scenoje* – A. Sunklodaitės „KIŠKIS PABĖGĖLIS“ (pagal L. Jaki-mavičiaus knygelę „Lapė ir kaliošai“). Rež. A. Sunklodaitė 14, 15 d. 18 val. *Rūtos salėje* – M. Myllyaho „PANIKA“. Rež. K. Gudmonaitė

Kauno valstybinis muzikinis teatras

3 d. 18 val. – T. Dobrzanskio „KARALIAUS ANTRININKAS“. Rež. K.S. Jakštas, dir. V. Visockis 4, 5 d. 18 val. – PREMJERA! K. Mašanausko „1972“ (2 dalių roko opera Romui Kalantai atminti). Dainų tekstai A. Ališausko, orkestruotė J. Jasinskio, muzikinis vad. ir dir. J. Janulevičius, rež. K.S. Jakštas, scenogr. G. Makarevičius, kost. ir grimo dail. J. Skuratova, šviesų dail. A. Jankauskas, choreogr. S. Sosovaitė 7 d. 18 val. – „SPALVŲ ŠOKAS“ (Kauno M. Petrausko scenos menų mokykla) 9 d. 12 val. – Z. Bružaitės „GULIVERIO KELIONĖS“ (pagal J. Swifto romaną, libreto aut. D. Čepauskaitė) 9 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice'o „AIDA“. Dir. J. Janulevičius 10 d. 18 val. – M. Kunze ir S. Levay „ELISABETH“. Muzikinis vad., dir. J. Janulevičius

Kauno kamerinis teatras

3 d. 19 val. – A. Oz „VĖJO PRIGIMTIS“. Rež. G. Aleksa 7 d. 18 val. – „BOWEL“. Rež. N. Jasinskas 11 d. 18 val. – M. Duras „HIROŠIMA, MANO MEILE“. Rež. R. Abukevičius

Kauno lėlių teatras

4 d. 12 val. – PREMJERA! „JOKŪBO DIENORAŠTIS“. Rež. M. Mičiulytė 5 d. 12 val. – „ŠEIMYNĖLĖ IŠ DIDŽIOSIOS GIRIOS“. Rež. O. Žiugžda

KLAIPĖDA

Klaipėdos valstybinis dramos teatras

9 d. 18.30 – A. Bral „ANDRONICUS-SY-NECDOCHE“. Rež., kost. dail. G. Bralas, scenogr. R. Florczakas, komp. M. Rychly („Song of The Goat Theatre“)

ŠIAULIAI

Šiaulių dramos teatras

4 d. 18 val. – aktoriaus V. Baranausko jubilėjaus vakaras 10 d. 18.30 – R. Kmitos „REMYGA“. Rež. O. Koršunovas 11 d. 18 val. – A. Špilevojaus „BAGADELNIA“. Rež. A. Špilevojus 12 d. 10, 11.30 *Mažojoje salėje* – „VANDENIS NUOTYKIS“. Idėjos aut. ir rež. B. Banevičiūtė

PANEVĖŽYS

Juozo Miltinio dramos teatras

3 d. 18 val. – PREMJERA! H. Pinterio „ALIASKA“. Rež. A. Gornatkevičius 4 d. 18 val. – „VOLPONĖ“ (pagal B. Jonson pjesę). Rež A. Giniotis 9, 10 d. 18 val. – „KŪNAI“. Choreografa, režisieriai M. Pinigis, A.C. Bibiano, komp. A. Stakelė, scenogr. ir kost. dail. A. Gudas. Atlieka G. Arlauskas, I. Brikė, M. Cemnickas, K. Galkutė, D. Kalkauskas, I. Labanauskaitė, E. Pavilionis, T. Razmislavičiūtė-Juodė, J. Skukauskaitė, J. Tamošiūnas

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija

Vilniaus festivalis

4 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – Vilniaus festivalio pradžios koncertas. „Muzikos viršūnių susitikimas Vilniuje“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Pitrėnas), Oslo filharmonijos choras (Norvegija). Solistai Y. Sunwoo (fortepijonas, Pietų Korėja), V. Talerko (sopranas), M.B. Kielland (mecosopranas, Norvegija), J. Janužas (tenoras), H. Stensvoldas (bosas, Norvegija). Dir. M. Pitrėnas. Programoje F. Chopino, W.A. Mozarto kūriniai 7 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – „Dar apie Beethoveno genijų. Antti Siirala, Vassilis Christopoulos ir LKO“. Lietuvos kamerinis orkestras (meno vad. ir dir. S. Krylovas). Solistas A. Siirala (fortepijonas, Suomija). Dir. V. Christopoulos (Grai-kija). Programoje G. Rossini, L. van Beethoveno, F. Mendelssohno kūriniai 10 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – „Ne tik Godowsky. Mūza Rubackytė ir Dmitri Makhtin“. M. Rubackytė (fortepijonas; Lietuva, Prancūzija, Šveicarija), D. Makhtinas (smuikas, Olandija). Programoje J. Brahms'o, L. Godowskio, K. Szymanowskio kūriniai 12 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – „Dangiškoji skraistė“. Klaipėdos kamerinis orkestras (meno vad. M. Bačkus), Šiaulių kamerinis orkestras „Camerata solaris“ (meno vad. V. Čepinskis). Solistas M. Bačkus (violončelė). Programoje V. Čepinskio, J. Tavener kūriniai

VILNIUS

Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras

4 d. 20 val. *Vilniaus A. Mickevičiaus bibliotekos kieme (Trakų g. 10)* – LVSO vasaros festivalis. Solistai P. Matshikiza (sopranas), K. Shortas (baritonas), Kauno valstybinis choras (vad. R. Šervenikas), Lietuvos vals-tybinis simfoninis orkestras. Dir. G. Rinkevičius. Programoje G. Gershvino operos „Porgis ir Besė“ fragmentai

Šv. Kotrynos bažnyčia

3 d. 19 val. – Vilniaus miesto savivaldybės choras „Jauna muzika“ (dir. V. Augustinas), vedėja R. Murauskaitė. Programoje V. Žakevičiūtės, K. Daugirdo, D. Baltrimavičiaus, S. Petronytės, K. Kieraitės, L. Butkaus, I. Raubytės, E. Aleknos ir P. Konkolo kūriniai 7 d. 19 val. – Ispaniškų meilės dainų koncer-tas su I. Kviku ir E. Jakštyte

Bibliografinės žinios

MENAS

Reprezentacyjny Polski Zespół Pieśni i Tańca „Wileńszczyzna“ im. Gabriela Jana Mincewicza = Gabriel Jan Mincevič vardo Reprezentacinis lenkų dainų ir šokių ansamblis „Wileńszczyzna“ = The Gabriel Jan Mincewicz Representative Polish Folk Song and Dance Ensemble “Wileńszczyzna” : [album] / [autor koncepcji i tekstu Natalia Sosnowska]. – Wilno : [Samorząd Rejonu Wi-leńskiego], 2021. – 125, [3] p. : iliustr.. – Tiražas 200 egz.

Tautodailės metraštis / [Lietuvos tautodailininkų sąjunga]. – Vilnius : Tautodailininkų są-jungos fondas, 2021-2022. – ISSN 1392-8198

Nr. 47 (2021), Keramika : LTS – 55 / sudarytoja Gražina Jurgaitienė. – 2021. – 64, [2] p., įsk. virš. : iliustr., portr.. – Tiražas 500 egz.

Nr. 48 (2022), Džukija / sudarytoja Gražina Jurgaitienė. – 2022. – 64, [2] p., įsk. virš. : iliustr., portr.. – Tiražas 300 egz.

GROŽINĖ LITERATŪRA

Anomalija : romanas / Hervé Le Tellier ; iš prancūzų kalbos vertė Greta Štikelytė. – [Vil-nius] : „Baltų lankų“ leidyba], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-479-571-8

Auklė : romanas / Gilly Macmillan ; iš anglų kalbos vertė Mykolė Lukošienė. – [Vilnius] : „Baltų lankų“ leidyba], [2021]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-479-488-9

Gėlių kolekcininko duktė : romanas / Kayte Nunn ; iš anglų kalbos vertė Inga Stančikaitė. – [Vilnius] : „Baltų lankų“ leidyba], [2021]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-479-457-5

Gyvenimo ypatumai : publicistika, bibliografija / Algirdas Kavaliauskas. – Visaginas : [A. Ka-valiauskas], 2022. – 84 p. : iliustr., portr.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-475-958-1

Kairo knygynas / Nadia Wassef ; iš anglų kalbos vertė Ina Rosenaitė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 238, [2] p.. – Tiražas 2200 egz.. – ISBN 978-609-01-5087-0 (įr.)

Karaliaus Saliamono kasyklos : romanas / Henry Rider Haggard ; iš anglų kalbos vertė Sil-vija Lomsargytė-Pukienė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 221, [2] p.. – („Pegaso“ kolekcija, ISSN 2351-5236). – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-5101-3 (įr.)

Karalienė Barbora : istorinis romanas / Edmundas Malūkas. – Panevėžys : Magilė, 2022. – 410, [6] p. : portr.. – Tiražas 700 egz.. – ISBN 978-9986-956-38-9 (įr.)

Laukas : romanas / Robert Seethaler ; iš vokiečių kalbos vertė Rūta Jonynaitė. – [Vilnius] : „Baltų lankų“ leidyba], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-479-572-5

Lėtoji : [eilėraščiai] / Vytautas Stulpinas ; [Gvido Latako piešiniai]. – Vilnius : [Asociacija „Slinktys“, 2022. – 570, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-8286-18-2 (įr.)

Mano kova : romanas / Karl Ove Knausgård ; iš norvegų kalbos vertė Justė Nepaitė. – [Vil-nius] : [Baltų lankų leidyba], [2018]- .

Kn. 5, Kartais turi lyti. – [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-479-570-1

Mūzos sode : *JAV lietuvių poezijos pavasaris’22* / [sudarytoja Sandra Avižienytė]. – Vilnius : Žuvėdra, [2022]. – 341, [3] p. : iliustr., portr.. – ISBN 978-609-8219-57-9 (įr.)

Nebaigtas romanas : romanas / Françoise Sagan ; iš prancūzų kalbos vertė Jonė Ramunytė. – [Vilnius] : „Baltų lankų“ leidyba], [2021]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-479-492-6

Procesija : eilėraščiai / Gintaras Bleizgys. – Vilnius : [Asociacija] „Slinktys“, 2022. – 126, [1] p.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-8286-19-9

Slėpynės : [romanas] / M.J. Arlidge ; iš anglų kalbos vertė Loreta Gema Baltaduonė. – Vil-nius : Alma littera, 2022. – 346, [1] p.. – Tiražas 1700 egz.. – ISBN 978-609-01-5077-1 (įr.)

Ten, kur gieda vėžiai : romanas / Delia Owens ; iš anglų kalbos vertė Anita Kapočiūtė ; eilė-raščius vertė Vidas Morkūnas. – 13-asis leid.. – Vilnius : BALTO leidybos namai, 2022. – 415, [1] p. : žml.. – Tiražas 4000 egz.. – ISBN 978-609-487-275-4

Už auksinių grotų : aš gimiau hareme / Choga Regina Egbeme ; iš vokiečių kalbos vertė An-gelė Barkauskienė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 229, [3] p.. – Tiražas 3500 egz.. – ISBN 978-609-01-5080-1 (įr.)

Vytauto žemė : istorinis romanas / Edmundas Malūkas. – 7-asis leid.. – Panevėžys : Magilė, 2022. – 702, [2] p.. – Tiražas 800 egz.. – ISBN 978-609-8159-20-2 (įr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

Myliu mamą, myliu tėtį : eiliuota knygelė vaikams su lavinančiomis užduotėlėmis / Laima Petronienė ir Aušrinė Petronytė. – Vilnius : L. Petronienė, 2021. – 56 p. : iliustr.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-475-667-2

Pedingtonas skuba į pagalbą / Michael Bond ; iš anglų kalbos vertė Vainius Bakas ; ilius-travo Peggy Fortnum. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 137, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-5075-7 (įr.)

PAŽINTINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Matematiniai galvosūkiai tikriems gudruoliams / [Gareth Moore] ; iš anglų kalbos vertė Živilė Andriū-nienė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – [158] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-5095-5

VAIZDUOJAMASIS MENAS

Lietuvos partizanų kovų takais : plakatų rinkinys / Jonas Lukšė. – Kaunas : Lietuvos politi-nių kalinių ir tremtinių sąjunga, 2021. – 30 lap. : spalv.. – ISBN 978-9986-577-79-9

Sovietų genocido aukų atminimo ženklai Kaune : dailininko-architekto Jono Lukšės pieši-niai, skirti Didžiųjų tremčių 82-mečiui. – Kaunas : [Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga], 2022. – 1 apl. (28 atvirukai) : nespalv.. – ISBN 978-9986-577-80-5

PARENGĖ LIETUVOS NACIONALINĖS MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKOS INFORMACIJOS MOKSLŲ DEPARTAMENTO NACIONALINĖS BIBLIOGRAFINĖS APSKAITOS SKYRIUS

Savaitės filmai

Asas Maverikas ***
Dėl konfliktų su vadovybe lėktuvų pilotas Maverikas (Tom Cruise) taip ir nepasiekė aukštumų kariniame jūrų laivyne. Vietoj medalių jam buvo skiriami drausminiai papeikimai. Dar kartą peržengus ribą, Maverikas be ceremonijų perkeliamas į senąją elitinę skraidymo mokyklą „Top Gun“. Ten jis turi ruošti jaunuosius pilotus neįmanomai misijai: reikia sunaikinti neįvardintos užsienio šalies branduolinę programą. Pasiruošti liko mažiau nei trys savaitės. Cruise’ui į komandą teks suburti geriausius pastarųjų metų absolventus, kad misija nevirstų savižudybe. Iš Josepho Kosinskio filmo reikėtų tikėtis daug nostalgijos, specialiųjų efektų ir grynojo eskapizmo. („Top Gun: Maverick“, rež. Joseph Kosinski, Kinija, JAV, 2022)

Charlotte apie Jane ***
Charlotte Gainsbourg sukūrė jautrią kino esė apie savo motiną Jane Birkin. Debiutuojanti režisierė sako pažvelgusi į jų santykius „taip, kaip niekada nedrįsau“. Prieš kameros objektyvą vyksta atviri dviejų aktorių, dainininkių, kultūros ikonų, bet visų pirma motinos ir dukters pokalbiai įvairiomis temomis: apie senatvę, mirtį, nemigą, žinomumą ir skirtingus prisiminimus apie savo gyvenimą. („Jane par Charlotte“, rež. Charlotte Gainsbourg, Prancūzija, D. Britanija, Japonija, 2021)

Laukiniai vyrai ***
Martinus (Rasmus Bjerg), važiuodamas į seminarą, beprotybės akimirka nusprendžia viską palikti ir gyventi taip, kaip jo protėviai gyveno prieš tūkstančius metų, kol dar nebuvo prekybos centrų ir išmaniųjų telefonų, kurie viską sugadino. Jo kelias susikerta su Musa (Zaki Youssef), sužeistu bėgliu, kurio ieško ne tik valdžios institucijos, bet ir buvę bendrininkai. Jų odisėja nukelia į tolimus Norvegijos miškus, kur vyrai sutinka neveiklius policininkus, vikingsus, laisvę mylintį triušį ir suluošintus gangsterius. („Vildmænd“, rež. Thomas Daneskov, Danija, 2021)

Murena ****
Įtampa tarp nerimastingos, nervingos paauglės Julijos (Gracija Filipović) ir jos autoritariško tėvo Antės (Leon Lučev) paaštrėja, kai į namus Kroatijos saloje atvyksta senas šeimos draugas. Kol Antė bando sudaryti sandorį, kuris gali pakeisti jo ligšiolinį gyvenimą, Julija iš įtakingo svečio ima tikėtis kai ko daugiau. Laisvės atmosfera, kurią vyras įnešė į namus, susipina su geismu ir smurtu. Kanų kino festivalyje „Auksinės kameros“ apdovanojimą už geriausią debiutą pelniusi „Murena“ – tai psichologinė drama, kur į paviršių iškyla dažnai nutylimas tėvų smurtas prieš vaikus. („Murina“, rež. Antoneta Alamat Kusijanović, Kroatija, Brazilija, JAV, Slovėnija, 2021)

Tyli naktis **
Jaukus namelis Anglijos kaime. Kalėdų eglutė rūpestingai papuošta, o gausios šventinės vaišės paruoštos. Viskas kaip pasakoje. Kai Neli (Keira Knightley), Saimonas (Matthew Goode) ir jų sūnus Artis (Roman Griffin Davis) priima giminaičius ir draugus į mažą namelį, atrodo, kad laukia puikios Kalėdos su artimaisiais. Tačiau šioje istorijoje yra vienas momentas – niekas švenčių neišgyvens... („Silent Night“, rež. Camille Griffin, D. Britanija, 2021)

Vikingsas ***
Siaubo filmų „Ragana“ ir „Švyturys“ režisierius Robertas Eggersas laikomas vienu labiausiai žadančių šių dienų kino kūrėjų. Naujasis jo filmas – tai holivudiškai puošniai ir brangiai nufilmuota saga apie X a. vikingsus, kurioje vaidina vienos žvaigždės. Alexanderis Skarsgårdas įkūnija islandų princą Amletą, siekiantį atkeršyti už tėvo mirtį. Filme taip pat vaidina Nicole Kidman, Willemas Dafoe, Anya Taylor-Joy, Ethanas Hawke ir į kiną grįžtanti dainininkė Björk. Kaip sakė pats Eggersas, filmas paremtas senovės skandinavų sagomis apie kerštingą princą, kurios įkvėpė Williamo Shakespeareo „Hamletą“. („The Northman“, rež. Robert Eggers, JAV, 2022)

Viskas iškart ir visur ***
Evelin Vang (Michelle Yeoh) gyvenimas susiklostė ne taip, kaip ji kadaise įsivaizdavo. Ji – sunkiai besiverčianti skalbyklos savininkė, turinti bėdų su mokesčiais ir šeima. Vyras nori skirtis, tėvas jos išsižadėjo prieš daugelį metų, o dukra pasirodo esanti lesbietė. Tačiau Evelin gauna raktą į multivisatą – susikertančių pasaulių tinklą. Dabar ji gali gyventi tūkstančius gyvenimų ir būti kuo tik nori – garsia aktore, kovos menų meistre, operos diva ir net dangaus dievybe. Tačiau grėsmę multivisatai kelia paslaptinga būtybė, su kuria Evelin turės susikauti. Kas žino, gal ji taip pat susidors su didžiausia iš visų blogybių – savo mokesčiais. („Everything Everywhere All at Once“, rež. Dan Kwan, Daniel Scheinert, JAV, 2022)

***** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (dailė)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
Fotografija – Agnė Narušytė | **Kinas** – Ilona Vitkauskaitė
Teatras, šokis – Ieva Tumanovičiūtė | **Muzika** – Laimutė Ligeikaitė
Stilius – Rita Markulienė, Violeta Kundrotienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

Vilniaus Justino Vienožinskio dailės mokykla

www.vienozinskis.lt

Jau vyksta registracija

2022 - 2023 mokslo metams

7md

SPAUDOS RADIO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

K

LIETUVOS KULTŪROS TARYBA

LIETUVOS KULTŪROS TARYBA

LR kultūros ministerija

Lietuvos kino centras

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“, S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. El. paštas redakcija@7md.lt. ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 850 egz. Spausdino UAB „AL Grupė“, Užpalių g. 83A, Utena Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas

917713921646008

16 psl.

7 meno dienos | 2022 m. birželio 3 d. | Nr. 22 (1429)